

3. december 2010

FOLKETINGETS
OMBUDSMAND

Inspektion af Arresthuset i Haderslev den 23. oktober 2009

ENDELIG

J.nr. 2009-2927-628/PH

Indholdsfortegnelse

1.	Indledning.....	3
2.	Beskæftigelse mv.....	4
2.1.	Arbejde.....	5
2.1.1.	Den generelle situation i kriminalforsorgen.....	5
2.1.2.	Beskæftigelsessituationen i Syd- og Sønderjylland.....	6
2.1.3.	Beskæftigelsessituationen i Arresthuset i Haderslev.....	9
2.1.4.	Kompensation for manglende arbejde mv.....	12
2.1.5.	Arbejdsfællesskab i cellerne.....	13
2.1.6.	Værkstedsfaciliteter i Arresthuset i Haderslev.....	14
2.2.	Undervisning.....	14
2.2.1.	Generelt.....	14
2.2.2.	Undervisning i Arresthuset i Haderslev.....	16
2.3.	Behandling.....	17
2.4.	Fritid.....	18
3.	Andre forhold.....	19
3.1.	Bygningsmæssige forhold.....	19
3.1.1.	Ændringer siden sidst.....	20
3.1.2.	Den generelle vedligeholdelsesstand.....	20
3.1.3.	Dobbeltceller.....	21
3.2.	Telefonering.....	22
3.2.1.	Reglerne om telefonering.....	22
3.2.2.	Telefonordningen i Arresthuset i Haderslev.....	24
3.3.	Talsmandsordning.....	25
3.4.	Rygning.....	26
3.5.	Tv-ordningen mv.....	27
3.6.	Vask af indsatte private tøj.....	28
3.7.	Andre forhold.....	29
4.	Samtaler med indsatte.....	31
5.	Rapportgennemgang.....	31
5.1.	Lidt om sagerne.....	33
5.2.	Retsgrundlaget.....	35
5.3.	Betingelser.....	36
5.4.	Sagsbehandlingsregler.....	36
5.5.	Begrundelse og notatpligt.....	38

5.6.	Forhørsvidner	43
5.7.	Politianmeldelse	43
5.8.	Kompetence	45
5.9.	Protokollen	46
	Opfølgning	47
	Underretning	48

---

1. Indledning

Som led i Folketingets Ombudsmands almindelige inspektionsvirksomhed (jf. § 18 i lov nr. 473 af 12. juni 1996 om Folketingets Ombudsmand) foretog jeg den 6. juni 2001 inspektion af Arresthuset i Haderslev. Den 16. januar 2002 afgav jeg en (endelig) rapport om denne inspektion, og inspektionen blev fulgt op i opfølgingsrapporter af 28. maj, 26. august og 22. november 2002. Inspektionen blev endeligt afsluttet i brev af 10. marts 2003.

Den 23. oktober 2009 foretog jeg og to af embedets øvrige medarbejdere en fornyet inspektion af Arresthuset i Haderslev. Samme dag inspicerede jeg arresthusene i Tønder, Sønderborg og Åbenrå. Dagen før inspicerede jeg Arresthuset i Kolding

Inspektionen denne gang af Arresthuset i Haderslev (og de andre arresthuse samme dag) strakte sig kun over et par timer og foregik på en anden måde end sidste inspektion af arresthuset. Inspektionen bestod i en samtale med talsmanden om generelle forhold og med ledelsen. Arresthusets værkfører deltog også i en kort indledende samtale med arrestforvareren. De indsatte havde fået mulighed for en samtale, men ingen, ud over talsmanden, havde ønsket en sådan samtale. Jeg så de indsatte fritidslokale som min samtale med talsmanden fandt sted i, det køkken der er til rådighed for de indsatte, gangarealer og lageret, men ingen andre lokaliteter i arresthuset da samtalerne ikke gav anledning til det.

De forhold som talsmanden bragte frem under min samtale med ham, forelagde jeg efterfølgende for ledelsen, og de er nævnt i denne rapport. Talsmanden fik efter inspektionen et brev af 10. november 2009 som opfølgning på min samtale med ham. Brevet kom imidlertid retur da talsmanden ikke længere var i arresthuset da det kom frem til ham. Det blev aftalt med arrestforvareren at han kunne udlevere en anonymiseret kopi til en eventuel ny talsmand.

Foruden de spørgsmål som talsmanden bragte frem, havde jeg ved inspektionen af Arresthuset i Haderslev (og de andre arresthuse) fokus på beskæftigelsessituationen.

Selv om det på forhånd var bestemt at inspektionen kun ville omfatte de bygningsmæssige forhold hvis samtalerne gav anledning til det, bad jeg i forbindelse med varslingen af inspektionen arresthuset om at sende mig et kort eller en skitse over bygningerne med angivelse af hvad de anvendes til. Desuden bad jeg arresthuset om at oplyse om eventuelle ændringer i de bygningsmæssige og andre forhold siden inspektionen i 2001 og/eller eventuelle (igangværende) projekter eller planer herom.

Jeg bad endvidere arresthuset om at oplyse hvordan vedligeholdelsesstandarder, herunder inventarets stand, var. Jeg bad også om at få tilsendt eventuelt nyt informationsmateriale siden min inspektion i 2001.

Med brev af 19. oktober 2009 modtog jeg materiale fra arresthuset, herunder arresthusets interne bestemmelser (husorden) fra januar 2009. Det modtagne materiale omfatter bl.a. også arresthusets sygefraværspolitik, voldspolitik og beredskabsplan.

Under inspektionen afleverede jeg en skriftlig anmodning om udlevering af de seneste 10 sager forud for varslingen den 17. august 2009 hvori arresthuset havde truffet afgørelse om disciplinærstraf, dog ikke sager fra før 17. august 2008. Disse sager blev efterfølgende sendt til mig og gennemgås nedenfor under pkt. 5.

Denne rapport har i en foreløbig udgave været sendt til Arresthuset i Haderslev, arrestinspektøren for Syd- og Sønderjylland og Fyn og Direktoratet for Kriminalforsorgen for at myndighederne kunne få lejlighed til at komme med eventuelle yderligere bemærkninger om faktiske forhold som rapporten måtte give anledning til. Jeg har modtaget sådanne bemærkninger i breve, begge af 12. november 2010, fra henholdsvis arrestinspektøren og direktoratet. Bemærkningerne er indarbejdet i denne rapport.

2. Beskæftigelse mv.

De indsatte i arresthusene har ikke beskæftigelsespligt, men de skal tilbydes beskæftigelse. Det gælder både afsonere og varetægtsarrestanter, jf. § 1, stk. 2, og § 2, stk. 1, i beskæftigelsesbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 372 af 17. maj 2001).

I de resultatkontrakter som direktoratet indgår med kriminalforsorgens institutioner, er der fastsat krav om en vis beskæftigelse. Ifølge direktoratets resultatkontrakt med Arresthuset i Haderslev for 2009 skal arresthuset (ligesom de øvrige arresthuse) ved arbejde, undervisning og behandling sikre en beskæftigelsesgrad på minimum 60 pct. af budgetbelægningen.

2.1. Arbejde

2.1.1. Den generelle situation i kriminalforsorgen

Kriminalforsorgen har gennem de seneste år oplevet stigende vanskeligheder med at skaffe arbejde til de indsatte i arresthusene. Den daværende justitsminister har i et svar af 28. september 2009 på et spørgsmål nr. 1197 fra Folketingets Retsudvalg oplyst at det er kriminalforsorgens indtryk at det kan hænge sammen med at danske firmaer hyppigere end tidligere lader den type arbejde som ellers udføres i arresthuse-
ne, udføre i udlandet.

Finanskrisen har også medført at nogle firmaer der tidligere har leveret arbejde til arresthusene, er lukket eller har trukket arbejde hjem for at undgå afskedigelser.

Det fremgår endvidere af det nævnte svar til Retsudvalget at kriminalforsorgen i konsekvens af vanskelighederne med at skaffe beskæftigelse har tilført arresthusene flere ressourcer til opsøgende arbejde og har iværksat målrettede markedsføringskampagner for at tilvejebringe andre former for arbejde.

For at tilpasse beskæftigelsen til de foreliggende arbejdsopgaver benytter kriminalforsorgen desuden en række initiativer, f.eks. arbejdsdeling, øget fokus på rengøring og bygningsvedligeholdelse, lidt flere indsatte til undervisning og diverse projektarbejder, som f.eks. udsmykning og idræt.

I forlængelse af inspektionerne den 22. og 23. oktober 2009 af arresthuse i Syd- og Sønderjylland og min forudgående seneste inspektion af Arresthuset i Odense rejste jeg den 20. november 2009 en særskilt sag af egen drift om beskæftigelsen i arresthusene. I sagen rejste jeg bl.a. spørgsmålet om kompensation for manglende fællesskab ved at tillade arbejdsfællesskab og fællesskab i cellen i arbejdstiden. Jeg stillede også spørgsmål til det såkaldte kalkulationssystem der betyder at der anvendes en helt anden timepris ved tilbud der gives på arbejde, end den timeløn som de indsatte afregnes med. Kalkulationssystemet har også betydning for arten af det arbejde der kan skaffes til arresthusene.

Jeg har i denne sag modtaget en udtalelse af 26. april 2010 fra direktoratet der vedlagde udtalelser som direktoratet havde indhentet fra de tre arrestinspektører. Jeg har endnu ikke taget stilling til hvad det giver mig anledning til.

I udtalelsen af 26. april 2010 har direktoratet også oplyst at der nu så småt er tegn på at beskæftigelsen i kriminalforsorgen er ved at blive bedre.

Jeg er desuden bekendt med de spørgsmål om beskæftigelse som Retsudvalget den 26. august 2010 har stillet justitsministeren (spørgsmål nr. 1443-1446), og de svar som ministeren har givet henholdsvis den 14. og 24. september 2010. Svaret på spørgsmål 1443 oplyser også nærmere om kalkulationssystemet.

Videre er jeg bekendt med at kriminalforsorgens arresthuse sammen har etableret en hjemmeside (arresthuset.dk) der skal hjælpe med at synliggøre de mange muligheder som arresthusene tilbyder.

2.1.2. Beskæftigelsessituationen i Syd- og Sønderjylland

Af resultatkontrakterne mellem de enkelte arrestforvarere, arrestinspektører og Direktoratet for Kriminalforsorgen fremgår det bl.a. at bevillingen til produktionsvirksomheden er givet under forudsætning af at arresthuset løbende følger udviklingen på dette område. Arresthuset skal desuden i samarbejde med regionsværkmesteren udarbejde prognoser for produktionsvirksomheden 2 gange om året.

Under det indledende møde i Arresthuset i Tønder, som den ene af de to regionsværkmestre som nævnt deltog i, fik jeg udleveret et notat som han havde udarbejdet om beskæftigelsen ved produktion i de arresthuse der hører under Arrestinspektøren for Syd- og Sønderjylland og Fyn. Der er tale om et dynamisk dokument der hele tiden tilpasses den aktuelle situation i produktionen. Det notat som jeg fik udleveret, var opdateret senest den 22. oktober 2009 (dvs. dagen før inspektionen) med baggrund i "prognose 2". Jeg har efterfølgende i den nævnte egen drift sag om beskæftigelsen i arresthusene modtaget et opdateret notat af 25. november 2010.

Det fremgår bl.a. af disse notater at arresthusene under Arrestinspektøren for Syd- og Sønderjylland og Fyn er inddelt i 3 kategorier: arresthuse med værk mestre (arresthusene i Odense, Vejle, Kolding og Esbjerg), arresthuse med heldags overvagt mester (arresthusene i Sønderborg, Haderslev og Assens) og arresthuse uden værk mester/overvagt mester i heldag (arresthusene i Tønder, Åbenrå og Svendborg).

Det fremgår endvidere at beskæftigelsesgraden ved produktion i arresthusene i den første kategori var mellem 53,5 pct. og 64,5 pct. ved den nævnte 2. prognose i 2009. For arresthusene i den anden kategori var beskæftigelsesgraden mellem 43,5 pct. og 54,9 pct. og for arresthusene i den sidste kategori mellem 0 pct. og 11,9 pct. Beskæftigelsen er således (som regionsværkmesteren også udtrykkeligt nævnte under samtalen) bedst dér hvor der er værk mestre. Beliggenheden (oplandet) har dog også betydning for beskæftigelsen.

Det opdaterede notat af 25. november 2010 indeholder ikke tal for beskæftigelsesgraden ved produktion på det tidspunkt, men sammen med dette notat har jeg modtaget et skema med timeregistrering hvoraf også fremgår beskæftigelsesgraden for de enkelte arresthuse i regionen og for regionen samlet set. Beskæftigelsesgraden omfatter samtlige aktiviteter, herunder undervisning mv., og for perioden 1. januar til 31. august 2010 (prognose 2) var beskæftigelsesgraden for hele regionen 64,8 pct.

I notaterne er der en generel beskrivelse af beskæftigelsessituationen inden for de 3 kategorier og angivet mulige måder at forbedre beskæftigelsen på. Om beskæftigelsen i den anden kategori som Arresthuset i Haderslev hører under, er anført følgende i notatet af 22. oktober 2009:

"I arresthusene med overvagtimester i heldag, eller halvdags værkmaster, opnår man en højere beskæftigelsesgrad, end den der gælder for huse der ingen ansatte har til varetagelse af beskæftigelse.

Fælles for denne type hus er, at der er stor motivation for at holde beskæftigelsen i gang.

Kreativiteten er stor i forhold til f.eks. salg af produkter, og der er god kundekontakt.

Det kan knibe lidt i forhold til egentligt opsøgende arbejde, men det skyldes formentlig ledelsens øvrige arbejdsopgaver.

...

Mulige forbedringer i denne kategori af arresthus:

- Støtte ved ønske om forbedringer til produktionen
- Forbedre lager/produktionsfaciliteter – især i Haderslev er den gal.
- Større fokus på salg
- Opgradering af halvdags- til heldags værkmaster i Haderslev Arrest".

Under inspektionen af Arresthuset i Haderslev blev det oplyst at arresthuset havde søgt om at få en værkmaster mere i et halvt år (eller et halvt årsværk) og fik det fordi det gik godt. Ifølge det opdaterede notat af 25. november 2010 har Arresthuset i Haderslev 400 timer til værkmaster. Opgradering til heldags værkmaster er fortsat opført på listen over mulige forbedringer.

Der er desuden et afsnit om væsentlige muligheder for forbedringer generelt der bl.a. nævner muligheden for at dele viden om kunder og opgaver på tværs af områdets arresthuse og øvrige institutioner. Endvidere er nævnt bedre lagerfaciliteter, tilkørselsforhold og produktionslokaler i bl.a. Arresthuset i Haderslev.

I notatet af 25. november 2010 er yderligere nævnt muligheden for at tilbyde de indsatte "anden godkendt aktivitet", og hvad det vil kunne omfatte. Der er også oplysninger om de ændringer der er sket siden sidst, herunder indførelsen af KØLS (kriminalforsorgens økonomi- og lønsystem) i arresthusene som det nævnte skema med timeregistrering bygger på.

Under inspektionen af Arresthuset i Tønder oplyste regionsværkmesteren bl.a. at de 10 arresthuse under Arrestinspektøren for Syd- og Sønderjylland og Fyn samarbejder indbyrdes om beskæftigelsen. Der samarbejdes også på tværs af regionerne. Hvis en region ikke selv kan udføre en opgave, f.eks. på grund af manglende lagerplads, tilbydes arbejdet til de andre regioner.

Videre blev det oplyst at arresthusene satser og håber på at få mere undervisning. Den seneste markedsføringskampagne som kriminalforsorgen havde iværksat forud for det under pkt. 2.1.1 nævnte svar af 28. september 2009 til Retsudvalget, havde ifølge svaret netop fokus på beskæftigelsen i arresthusene i det syd- og sønderjyske område. Det er desuden nævnt at de (dengang foreløbige) meldinger havde vist at nye kunder havde henvendt sig med arbejdsopgaver, bl.a. til Arresthuset i Haderslev. Også under inspektion af Arresthuset i Tønder blev det oplyst at annoncering havde været med til at skaffe arbejde til arresthusene i Syd- og Sønderjylland.

Under inspektionen af Arresthuset i Tønder blev spørgsmålet om kalkulationssystemets betydning for produktionen og ordretilgangen også drøftet. Regionsværkmesteren oplyste i den forbindelse bl.a. at han var i færd med at lave kalkulationer, og at der ved kalkulationer tages udgangspunkt i hvor lang tid det tager at lave det pågældende arbejde.

Regionsværkmesteren oplyste også at han ofte kommer med et skud fra hoften når et firma ringer om en opgave. Han har supplerende over for arrestinspektøren oplyst at han ofte er nødt til at indgå i en nærmere dialog med den virksomhed der retter henvendelse. Disse drøftelser foregår som regel telefonisk hvorefter regionsværkmesteren og virksomheden bliver enige om prisen.

Som nævnt ovenfor stillede jeg efterfølgende (i brev af 20. november 2009) spørgsmål til direktoratet om kalkulationssystemet i den sag som jeg som nævnt ovenfor af egen drift har rejst om beskæftigelsen i arresthusene.

Jeg har noteret mig de tiltag der er iværksat for at få arbejde til arresthusene i det syd- og sønderjyske område, herunder gennem annoncering.

Jeg har endvidere noteret mig de overvejelser der fremgår af det opdaterede notat af 25. november 2010 om at etablere anden godkendt aktivitet. I sagen om inspektionen af Arresthuset i Tønder har jeg bedt arrestinspektøren om at oplyse hvad der videre sker vedrørende dette forhold.

2.1.3. Beskæftigelsessituationen i Arresthuset i Haderslev

Ved inspektionen i 2001 havde Arresthuset i Haderslev ingen problemer med at skaffe arbejde nok til de indsatte, men havde snarere for meget arbejde, jf. rapporten fra dengang.

Den ovenfor nævnte "prognose 2" for 2009 – der var udarbejdet dagen før inspektionen – viste at beskæftigelsen i Arresthuset i Haderslev på det tidspunkt var 54,9 pct. og dermed den højeste blandt de 3 arresthuse i den kategori som Arresthuset i Haderslev hører under.

På tidspunktet for inspektionen gik beskæftigelsen således godt i arresthuset, men i foråret 2009 havde beskæftigelsesforholdene været dårlige. Det blev oplyst at det gode arbejde som arresthuset tidligere har haft, var flyttet til Letland.

De dårlige forhold i første halvår af 2009 fremgår også af en artikel i Jydske Vestkysten fra 27. juli 2009 og udtalelser fra arresthuset samme dag der er gengivet i en artikel på www.dr.dk/syd. Det er nævnt at omsætningen i Arresthuset i Haderslev var halveret i perioden 1. januar 2009 til 20. juli 2009 i forhold til året før, og at antallet af indsatte som arresthuset kunne beskæftige, ligeledes var halveret. Regionsværkmesteren udtalte ifølge artiklen at rigtig mange firmaer på grund af finanskrisen havde trukket arbejde hjem eller flyttet produktionen til udlandet (Østeuropa og Kina), jf. også ovenfor. Årsomsætningen var ifølge artiklen faldet fra ca. ½ mio. kr. til ca. 100.000 kr. og antal indsatte i beskæftigelse fra 20 til ca. det halve.

Det er også nævnt at de indsatte – der som følge heraf må opholde sig meget i deres celler uden beskæftigelse – var blevet mere rastløse og tog mere medicin, samt at stemningen i arresthuset var blevet mere spændt.

Under inspektionen oplyste værkmeesteren at arresthuset ofte ikke får et konkret arbejde hvis de holder sig til kalkulationsskemaet. Arresthuset spørger kunderne om de har en idé om hvad arbejdet skal koste. Dagen før inspektionen blev arresthuset enig med en kunde om stykprisen for nyt arbejde. Arresthuset har en mappe med kalkulationer for tidligere arbejdsopgaver der bruges.

Det blev desuden oplyst at der normalt altid er en fast arbejdsplads på værkstedet, og at der normalt også altid er en indsat beskæftiget i montagerummet. Desuden har arresthuset en del celloarbejde.

Arresthuset i Haderslev har på hjemmesiden arresthuset.dk oplyst om værkstederne og de opgaver som arresthuset vil kunne varetage.

Ifølge det ovenfor nævnte timeregistreringsskema var den samlede beskæftigelsesgrad i Arresthuset i Haderslev 103,8 pct. for perioden 1. januar 2010 til 31. august 2010.

Ved fuld beskæftigelse er 5 indsatte beskæftiget i arbejdsrummene i kælderen. Hertil kommer en gangmand og celloarbejde.

Det var talsmandens opfattelse at der (på tidspunktet for inspektionen) ikke var nok forskelligt arbejde. Han efterlyste også mere kreativ beskæftigelse.

Desuden nævnte han at det arbejde der blev udført i cellerne, ikke er egnet som celloarbejde da det sviner.

Han mente også at det er svært at opnå en fuld dagsdusør (grundbeløbet) ved det arbejde som arresthuset kan tilbyde. Han nævnte i den forbindelse at der ikke suppleres op hvis de indsatte ikke kan opnå den fulde dagsdusør ved akkordarbejdet, og at der ikke er mulighed for bonus. Akkorden var efter hans opfattelse for stram, og derfor er der mange der ikke gider arbejde (hver dag). Han oplyste at de fleste indsatte kun tjener mellem 140 og 150 kr. om ugen.

Under den samtale som jeg senere havde med ledelsen, oplyste arrestforvareren bl.a. at det arbejde som han gik ud fra at talsmanden sigtede til (ledningsholdere), var helt

nyt. Arrestforvareren ville gerne drøfte spørgsmålet om fastsættelse af akkorden for dette arbejde med talsmanden. Jeg er ikke bekendt med om arresthuset nåede at tale med talsmanden mens han stadig var i arresthuset.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om det er tilfældet.

I arrestinspektørens brev af 12. november 2010 er det oplyst at de indsattes indtjening altid som minimum er dusøren (dvs. det grundbeløb der udbetales efter beskæftigelsesbekendtgørelsen) som for tiden er 66,16 kr. om dagen eller 330, 80 kr. om ugen. De indsatte får aldrig mindre som anført af talsmanden.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Uanset om arresthuset nåede at tale med talsmanden eller ej, beder jeg om arresthusets bemærkninger til det som talsmanden i øvrigt anførte under min samtale med ham.

Som nævnt under pkt. 2.1.2 har jeg noteret mig de tiltag der er iværksat for at få arbejde til arresthusene i Syd- og Sønderjylland, herunder gennem annoncering, som også har skaffet beskæftigelse til Arresthuset i Haderslev.

Jeg har noteret mig det der fremgår om beskæftigelsen af det nævnte timeregistreringsskema, men jeg beder (alligevel) arresthuset om at oplyse nærmere om hvordan beskæftigelsessituationen i arresthuset har udviklet sig siden inspektionen den 23. oktober 2009, herunder med hensyn til celledarbejde.

Jeg går ud fra at Arresthuset i Haderslev benytter sig af de initiativer der er nævnt i justitsministerens svar af 28. september 2009 til Retsudvalget, jf. omtalen af det ovenfor, når der ikke er tilstrækkelig beskæftigelse.

Jeg går således ud fra at arresthuset i denne situation overvejer om de indsatte kan tilbydes opgaver med f.eks. yderligere rengøring i arresthuset eller eventuelle mindre vedligeholdelsesopgaver mv. Jeg beder arresthuset om at oplyse hvilke initiativer der har været iværksat i arresthuset.

2.1.4. Kompensation for manglende arbejde mv.

De indsatte som arresthuset ikke kan tilbyde beskæftigelse, er henvist til at opholde sig en stor del af tiden i deres celler. Dette rejser derfor spørgsmålet om kompensation for manglende arbejde og fællesskab i arbejdstiden, f.eks. øget fællesskab og udvidelse af tidspunkterne for benyttelse af fritidsfaciliteterne.

Da der var fuld beskæftigelse ved inspektionen i 2001 rejste jeg ikke dengang spørgsmålet om kompensation for manglende beskæftigelse.

Spørgsmålet om kompensation indgår også i det ovenfor omtalte svar af 28. september 2009 på spørgsmål nr. 1197 fra Folketingets Retsudvalg. Det er heri oplyst at de indsatte der ikke kan tilbydes beskæftigelse, kompenseres bl.a. med mulighed for udvidede fritidsaktiviteter. I et senere svar af 18. maj 2010 på spørgsmål nr. 960 fra Retsudvalget har justitsministeren nævnt at arresthusene i tilfælde af mangel på beskæftigelse i produktionen har benyttet sig af muligheden for at etablere anden godkendt aktivitet. Det er nævnt at det kan dække over mange forskellige aktiviteter, heriblandt kunstprojekter, diverse fritidsaktiviteter, sport og lignende.

Jeg går ud fra at arresthuset overvejer mulighederne for kompensation hvis der mangler arbejde til de indsatte. Jeg beder arresthuset om at oplyse om arresthuset har foretaget kompensation når der har manglet arbejdsopgaver, og i givet fald hvordan der er kompenseret.

Med hensyn til kompensation i form af cellefællesskab i arbejdstiden fremgår det af direktoratets brev af 26. april 2010 i den sag som jeg af egen drift har rejst om beskæftigelsen i arresthusene, at arrestinspektøren af ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn ikke anser det for forsvarligt generelt at etablere fællesskab i arbejdstiden. Hvis 2 indsatte konkret fremsætter ønske om cellefællesskab (også) i arbejdstiden, vil ønsket blive imødekommet hvis ordens- og sikkerhedsmæssige forhold ikke taler imod det. Direktoratet har ikke haft bemærkninger hertil, men har tilkendegivet at de indsatte bør orienteres om muligheden for at søge om cellefællesskab, enten i arresthusets fællesskabsregler eller husorden.

Jeg går på denne baggrund ud fra at Arresthuset i Haderslev vil orientere de indsatte om muligheden for at søge om fællesskab i arbejdstiden når de indsatte ikke kan tilbydes beskæftigelse.

2.1.5. Arbejdsfællesskab i cellerne

Ved inspektionen i 2001 blev det oplyst at de indsatte der arbejder i cellen, godt måtte arbejde sammen 2 og 2, men at det er svært på grund af den trange plads i cellerne.

Under inspektionen denne gang spurgte jeg igen til muligheden for at de indsatte kan arbejde sammen 2 og 2 i cellerne. Arrestforvareren oplyste at de indsatte ved celledarbejde sidder alene, men at de godt må sidde sammen hvis arbejdets karakter mv. gør det muligt. Det praktiseres en gang imellem, f.eks. mellem unge.

Talsmanden mente ikke at det var tilladt de indsatte at arbejde sammen 2 og 2 på cellerne. Efter hans opfattelse ville de gerne have denne mulighed.

Ved min efterfølgende samtale med ledelsen nævnte arrestforvareren at han ville tale med talsmanden om det. Jeg er ikke bekendt med om arresthuset nåede at tale med talsmanden mens han stadig var i arresthuset.

Af direktoratets brev af 26. april 2010 – i den sag som jeg af egen drift har rejst over for direktoratet – fremgår det at arrestinspektøren har udtalt at de indsatte vil kunne arbejde sammen på cellerne hvis det er praktisk muligt, og ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn ikke taler imod et sådant fællesskab. Direktoratet har tilkendegivet at de indsatte bør orienteres om muligheden for arbejdsfællesskab i cellen, enten i arresthusets fællesskabsregler eller husorden.

Jeg går således ud fra at arresthuset fortsat – i det omfang det er foreneligt med ordens- og sikkerhedsmæssige forhold – vil give de indsatte mulighed for arbejdsfællesskab i cellerne (når der er celledarbejde til de indsatte). Jeg henviser i den forbindelse også til pkt. 20 i vejledning nr. 12 af 29. februar 2008 om indsattes adgang til fællesskab mv. med andre indsatte i kriminalforsorgens institutioner (fællesskabsvejledningen). Det fremgår heraf at det – hvis det ikke er muligt at beskæftige alle indsatte i fælles arbejdsrum – bør overvejes om der er mulighed for at indsatte kan arbejde 2 sammen i en celle hvis der er indsatte der ønsker det. Arresthuset skal i disse overvejelser være opmærksom på pladsmæssige forhold, hygiejniske forhold og hensyn til brandsikkerheden. Arresthuset skal endvidere være opmærksom på risikoen for at den ene indsatte presses til at arbejde for den anden.

På baggrund af direktoratets tilkendegivelse går jeg desuden ud fra at arresthuset vil orientere de indsatte om muligheden for at søge om arbejdsfællesskab i cellen.

2.1.6. Værkstedsfaciliteter i Arresthuset i Haderslev

Arresthuset i Haderslev har værksteder i kælderen, jf. også rapporten fra sidste inspektion. Som det også fremgår af rapporterne fra sidste gang havde arresthuset et projekt om ombygning af lageret til et egentligt værksted. I opfølgingsrapport nr. 2 tog jeg til efterretning at sagens videre behandling dengang afventede en ansøgning fra arresthuset om særbevilling til projektets udførelse, men at det dog ikke kunne forventes at kunne iværksættes i 2002 inden for kriminalforsorgens økonomiske rammer.

I brevet af 19. oktober 2009 er det oplyst at der ikke er sket bygningsmæssige ændringer siden sidste inspektion, men at arbejdslokalet er renoveret siden sidst. I brevet er det også oplyst at der er opsat nye montageborde. De bygningstegninger som arresthuset har vedlagt, omfatter ikke kælderen.

Ifølge hjemmesiden arresthuset.dk har Arresthuset i Haderslev et træværksted med moderne maskiner og et montageværksted.

Jeg beder om at få oplyst hvad der videre skete vedrørende ønsket om ombygning af lagret til værksted, jf. også efterlysningen i "Prognose 2" (både for 2009 og 2010) af bedre produktions- og lagerfaciliteter.

Som nævnt ovenfor blev det under inspektionen oplyst at der kan arbejde 5 indsatte i værkstederne. Det blev i den forbindelse oplyst at der i montererummet er plads til 4 indsatte, men at arresthuset ikke vil have så mange i dette rum ad gangen.

Jeg beder arresthuset om at oplyse baggrunden for det og om at præcisere hvor mange indsatte der i alt kan være beskæftiget med værkstedsarbejde hvis der er fuld beskæftigelse.

2.2. Undervisning

2.2.1. Generelt

Der er (bl.a. på grund af mangel på ordrer til arbejdsdriften) i dag generelt større fokus på undervisning og uddannelse af de indsatte, jf. også bladet Kriminalforsorgen nr. 4, 2010, der har undervisning som tema, og kriminalforsorgens årsrapport for 2009. Den 21. og 22. juni 2010 afholdt kriminalforsorgen desuden en konference om uddannelse.

Det fremgår bl.a. heraf at direktoratet sammen med arrestinspektørerne har kortlagt undervisningen i arresthusene i hele landet. Undersøgelsen skal afklare hvordan un-

dervisningen foregår, hvordan de fysiske forhold er, og hvordan underviserne bliver brugt. Resultatet af undersøgelsen skal anvendes til at genoverveje undervisningen i arresthusene og give kriminalforsorgen et bedre bud på om der er mulighed for at lave en samlet koordineret indsats i forhold til at løfte undervisningen i arresthusene. Direktoratets nye undervisningsenhed skal sikre at der sker en udvikling på området.

Det er desuden nævnt at der ikke er udsigt til at antallet af undervisere kan forøges i perioden for denne flerårsaftale, og at hovedopgaven derfor er at se hvordan det kan gøres bedre inden for de eksisterende rammer.

Undersøgelsen er også blevet brugt til at vurdere om og hvordan det sikrede pc-netværk kan installeres i arresthusene. Dette netværk skal gøre det muligt at give de indsatte fjernundervisning via computer, og de indsatte vil hermed få mere tidssvarende undervisningstilbud.

Jeg har i rapporten om inspektionen af Arresthuset i Tønder bedt direktoratet om at orientere mig om resultatet af den nævnte undersøgelse af undervisningen i arresthusene og hvad det giver anledning til.

Jeg er endvidere bekendt med de svar som justitsministeren henholdsvis den 28. september 2009, 18. maj 2010, 9. juli 2010 og 8. november 2010 har givet Folketingets Retsudvalg på spørgsmål nr. 1198, 956, 959, 960, 1213 og 182 om undervisning. Første spørgsmål vedrører muligheden for at øge andelen af indsatte i uddannelse som følge af manglen på beskæftigelse. Andet spørgsmål vedrører de lærerkræfter der er til rådighed til undervisning, tredje spørgsmål studievejledning, fjerde spørgsmål undervisning eller anden godkendt beskæftigelse som kompensation for manglende arbejde, jf. også pkt. 2.1.4 ovenfor, og det femte spørgsmål om der er tilstrækkelige muligheder for uddannelse under afsoning. Sidste spørgsmål vedrører udviklingen i antal undervisningstimer i bl.a. arresthusene.

Det er bl.a. (i svaret på spørgsmål nr. 1198) nævnt at mulighederne for at indgå i et egentligt uddannelsesforløb som varetægtsfængslet begrænses af at opholdstiden typisk er forholdsvis kort. Dertil kommer at de fleste ældre arresthuse på grund af deres begrænsede størrelse og placering ikke har de fornødne muligheder for at etablere værksteder der lever op til kravene i forhold til at tilbyde kompetencegivende AMU-kurser og erhvervsuddannelsesforløb.

Ved etableringen af det lukkede pc-netværk vil det efter justitsministerens opfattelse blive muligt at tilpasse typen og udbuddet af undervisning og uddannelse til de faktiske behov og muligheder.

Det fremgår desuden af dette svar at direktoratet har iværksat et forsøg i Arresthuset i Odense med flere lærere tilknyttet via et samarbejde med Statsfængslet på Statsfængslet på Søbysøgård. Direktoratet vil i forbindelse med evaluering af dette forsøg overveje mulighederne for at udbrede modellen til de øvrige arresthuse. Jeg har i sagen om inspektionen af Arresthuset i Tønder bedt direktoratet om at underrette mig om resultatet af evalueringen.

Af svaret på det sidste spørgsmål (nr. 182) fremgår det at antallet af udmeldte undervisningstimer til arresthusene har været det samme siden 2001. I svaret er der en oversigt over hvor mange timer hvert arresthus har fået udmeldt om året i perioden.

Jeg er også bekendt med at lektor ved Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Peter Damlund Koudahl, i juni 2010 har afgivet en rapport om uddannelse i fængslerne der også omtaler undervisning i arresthusene. Rapporten er den tredje undersøgelse i et forskningsprojekt om fængselsundervisning i Danmark. I sammenfatningen af undersøgelsens resultater er det bl.a. anført at undervisningen i arresthusene af de medvirkende i undersøgelsen beskrives som "meget værdifuld i forhold til at overkomme den usikre og psykisk belastende tid, det kan være at være varetægtsfængslet." De interviewede rejste også spørgsmål om hvorvidt tilbuddet om undervisning i arresthusene (svarende til 1 time om måneden pr. indsat) er tilstrækkeligt til at dække behovet.

2.2.2. Undervisning i Arresthuset i Haderslev

Ved inspektionen af arresthuset i 2001 blev det oplyst at der var undervisning 3 timer om ugen, og at de tildelte undervisningstimer stort set blev udnyttet.

Af justitsministerens svar af 8. november 2010 på det ovenfor nævnte spørgsmål nr. 182 fremgår det at der ikke er udmeldt et bestemt antal timer til undervisning i Arresthuset i Haderslev, men at det sker efter aftale. I en note er det nævnt at arresthusene i Kolding, Haderslev, Esbjerg og Åbenrå "deles" om samme lærer, og at (bl.a.) Arresthuset i Haderslev får 168 timer årligt til de særligt undervisningskrævende.

Selv om jeg går ud fra at arresthuset i forbindelse med den under pkt. 2.2.1 nævnte undersøgelse af undervisningen i arresthusene har udtalt sig om behovet for under-

visning i arresthuset, beder jeg – i forlængelse af det oplyste under inspektionen af Arresthuset i Tønder om at arresthusene håber og satser på mere undervisning – også arresthuset om at oplyse hvad der fremadrettet er behov for af undervisning.

I arresthusets husorden er der fortsat oplysning om muligheden for undervisning ved at opfordre indsatte der ønsker undervisning, til at henvende sig til personalet.

Under min samtale med talsmanden nævnte han at mulighederne for uddannelse under ophold i arresthuset ikke er gode nok – især ikke for indsatte der i forvejen har en uddannelse.

Jeg beder arresthuset om at oplyse hvem der varetager undervisningen, og hvilke fag der kan undervises i.

Da der er foretaget en undersøgelse af undervisningen i arresthusene, og på baggrund af de under pkt. 2.2.1 nævnte forhold om mulighederne for undervisning i arresthusene, foretager jeg mig ikke mere vedrørende det som talsmanden anførte om undervisningsmulighederne i Arresthuset i Haderslev.

Spørgsmålet om anvendelse af pc i undervisningen indgik ikke ved min sidste inspektion af Arresthuset i Haderslev.

Jeg beder arresthuset om at oplyse i hvilket omfang der i dag anvendes pc i undervisningen.

Også fordi der i dag generelt sættes mere på undervisning, herunder i arresthusene i Syd- og Sønderjylland mv., beder jeg desuden arresthuset om at oplyse om arresthuset eller læreren er opsøgende og således opfordrer indsatte der ikke selv henvender sig, men kan have behov for undervisning, til at deltage i undervisning (også selv om det måtte være muligt at beskæftige alle de indsatte i arbejdsdriften).

2.3. Behandling

De indsatte kan deltage i forskellige typer af behandling i kriminalforsorgens institutioner, herunder i nogen grad i arresthusene. Der sættes mere på behandling i dag end tidligere.

De fleste tilbud om behandling er til indsatte med stofmisbrug, men der er også andre behandlingsprogrammer.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har udarbejdet en liste over behandlingsafdelinger og -programmer (der ifølge kriminalforsorgens hjemmeside er under revision). Ifølge denne liste er der forbehandling (motivationsbehandling) i de fleste arresthuse, herunder i Arresthuset i Haderslev. I dette arresthus (og i arresthusene i Sønderborg, Åbenrå og Tønder) er der tale om motivationsbehandling både vedrørende stof- og alkoholmisbrug. Behandlingen sker i samarbejde med det lokale rusmiddelcenter.

Der er ikke oplysning om muligheden for at deltage i behandling i arresthusets husorden.

Jeg beder Arresthuset i Haderslev om at oplyse hvordan, herunder hvor ofte, motivationsbehandlingen foregår i Arresthuset i Haderslev, og hvor mange der normalt deltager i sådan behandling.

Jeg beder desuden arresthuset om at oplyse hvordan de indsatte orienteres om muligheden for at deltage i motivationsbehandling.

2.4. Fritid

Foruden cellefællesskab 2 og 2 har de indsatte i fritiden mulighed for at benytte arresthusets fritidslokale og kondirum. Kondirummet er etableret siden sidste inspektion hvor de indsatte efterlyste muligheder for fysisk aktivitet indendørs. Der er oplysning om disse muligheder i husordenen hvor der for så vidt angår de nærmere regler for benyttelse af fritidsrummet er henvist til opslag på opslagstavlen i stueetagen. Der er også oplysning om hvilke redskaber der er i kondirummet der er omtalt som "beskedent".

Det fremgår også af et særskilt punkt om PlayStation 2 i arresthusets husorden at arresthuset råder over "et apparat" som de indsatte har mulighed for at leje op til 1 uge ad gangen for 8 kr. i døgnet. Jeg forstod det sådan at arresthuset havde én PlayStation 2 til udlejning til de indsatte.

Arrestinspektøren har i brevet af 12. november 2010 oplyst at arresthuset råder over 3 PlayStation 2.

Jeg har noteret mig det oplyste. Da jeg under min inspektion den 24. februar 2010 af Arresthuset i Vejle fik oplyst at der er enighed blandt de 10 arresthuse der hører under Arrestinspektøren for Syd- og Sønderjylland og Fyn, om at der skal være én PlayStation pr. 5 indsatte, beder jeg arresthuset om at oplyse om der vil blive indkøbt en PlayStation mere til de indsatte. Det bemærkes at jeg er bekendt med at direktoratet som følge af en udmelding om generelle besparelser i staten den 15. juni 2010 udmeldte (ansættelses- og) udgiftsstop i samtlige af kriminalforsorgens institutioner

Da det oplyste i husordenen endvidere kan misforstås, går jeg ud fra at arresthuset vil præcisere husordenen på dette punkt. Det bemærkes at jeg ikke hermed mener at arresthuset behøver at angive hvor mange PlayStations som arresthuset (for tiden) råder over, men blot at arresthuset råder over PlayStations til udlejning.

Siden sidste inspektion er der indrettet et lille køkken til de indsatte – der ligger lige over for fritidsrummet. Jeg så køkkenet, men foretog ikke en egentlig besigtigelse af det. Arrestforvareren har i brevet af 19. oktober 2009 oplyst at der i køkkenet er fryse- og køleskab, komfur og mikrobølgeovn. Under inspektionen oplyste arrestforvareren at en eventuel besparelse for indsatte der fravælger arresthuskosten og selv laver mad i køkkenet, bruges til f.eks. køkkenting. Der var bl.a. købt knive.

3. Andre forhold

3.1. Bygningsmæssige forhold

Rapporten om inspektionen af arresthuset i 2001 indeholder en beskrivelse af de bygningsmæssige forhold.

I forbindelse med varslingen af inspektionen meddelte jeg at jeg kun ville besigtige lokaliteter i arresthuset hvis samtalerne gav anledning til det. Selv om samtalerne ikke gav anledning til besigtigelse af bygningsmæssige forhold, så jeg som nævnt i indledningen enkelte lokaliteter. Det drejer sig om fritidslokalet som min samtale med talsmanden fandt sted i, det køkken der er til rådighed for de indsatte, gangarealer og lageret.

Da min inspektion denne gang ikke omfattede en besigtigelse af de bygningsmæssige forhold, henviser jeg hvad de bygningsmæssige forhold angår, til rapporten fra inspektionen i 2001 og opfølgningerne til denne rapport og til det der oplyst om ændringer i pkt. 3.1.1.

3.1.1. Ændringer siden sidst

I forbindelse med varslingen af inspektionen den 23. oktober 2009 bad jeg som nævnt i indledningen også arresthuset om at oplyse om eventuelle ændringer i de bygningsmæssige forhold siden inspektionen i 2001 og/eller eventuelle (igangværende) projekter eller planer herom.

I brevet af 19. oktober 2009 har arrestforvareren oplyst at der ikke er sket bygningsmæssige ændringer af selve arresthuset. Men som nævnt ovenfor er der siden sidste inspektion etableret et lille køkken til de indsatte og kondilokale. Sidstnævnte er etableret i kælderen.

I fællesrummet/fritidsrummet er der desuden indrettet bibliotek, og det benyttes nu også som undervisnings- og behandlingslokale.

I brevet af 19. oktober 2009 har arrestforvareren også oplyst at arresthuset har fået en telefon til de indsattes brug efter arresthusets regler om telefonering (jf. pkt. 3.3), og at alle celler har fået køleskab. Alle celler i stueetagen har også fået udskiftet tv'et med et nyt fladskærms-tv med indbygget dvd-afspiller. De øvrige celler vil få udskiftet tv'et i takt med at arresthusets økonomi tillader det. Efter planen vil det ske i løbet af 2010.

Jeg beder arresthuset om at præcisere det oplyste om den telefon som arresthuset har fået – og om arresthuset således ikke længere har en trådløs telefon til udlån til de indsatte, jf. det oplyste ved inspektionen i 2001.

Fra min senere inspektion i februar 2010 af arresthusene i Esbjerg og Vejle er jeg bekendt med at arrestinspektøren har sat en bygningsanalyse i gang i alle regionens arresthuse for at afdække mulighederne for forbedringer hvis det skulle blive økonomisk muligt.

Jeg beder om at blive underrettet om resultatet af gennemgangen af Arresthuset i Haderslev.

3.1.2. Den generelle vedligeholdelsesstand

Som også allerede nævnt bad jeg i forbindelse med varslingen af inspektionen også arresthuset om at oplyse hvordan vedligeholdelsesstandarder, herunder inventarets stand, var.

I brevet af 19. oktober 2009 har arrestforvareren oplyst at arresthusets celler og fællesarealer er totalt renoveret i 2005-2006. Alt celleinventaret og inventaret i fællesrummet er i den forbindelse udskiftet.

De indsattes badeværelse og – jf. også ovenfor – arbejdslokalet i kælderen er også renoveret, og at der er opsat nye montageborde.

Det udvendige kloaksystem og ringmuren er også renoveret, og der er lagt nye fliser ved indgangspartiet til arresthuset. Der var aftalt afleveringsforretning med Slots- og Ejendomsstyrelsen den 27. oktober 2009.

På inspektionstidspunktet var arresthuset i færd med en totalrenovering af arresthusets besøgslokaler og gårdtursarealet. Det fremgår af brevet af 19. oktober 2009 at alt inventaret i besøgslokalerne skulle udskiftes med nyt inventar, og at der ville blive opsat tv og PlayStation.

3.1.3. Dobbeltceller

Under min samtale med talsmanden udtrykte han utilfredshed med det forhold at der (fortsat) er dobbeltceller i Arresthuset i Haderslev.

Han nævnte i den forbindelse også sprogproblemer mellem indsatte på dobbeltceller og oplyste at der på det pågældende tidspunkt var mange udlændinge i arresthuset.

Jeg orienterede talsmanden om den generelle sag som ombudsmanden havde rejst om nedlæggelse af dobbeltceller i landet arresthuse. Af denne sag fremgår det at direktoratet er begyndt at nedlægge dobbeltceller i arresthusene og er startet med de mindste dobbeltceller (på under 10 m²) der søges afviklet over en overskuelig årrække.

Jeg meddelte herefter talsmanden at jeg ikke foretog mig mere vedrørende spørgsmålet om nedlæggelse af dobbeltcellerne i Arresthuset i Haderslev – der er godt 13 m² og dermed større end i flere andre arresthuse.

Jeg gengav dette i mit brev til talsmanden hvor jeg samtidig nævnte at jeg går ud fra at arresthuset ved placeringen af de indsatte på dobbeltceller er opmærksom på, så vidt muligt, at sikre en hensigtsmæssig sammensætning af de indsatte.

Under en efterfølgende samtale med arrestforvareren nævnte han at dobbeltceller i visse tilfælde er gode at have, f.eks. hvis der er 2 unge under 18 år i arresthuset samtidig eller udlændinge der foretrækker at bo sammen.

I den nævnte generelle sag anførte direktoratet bl.a. at det kan være hensigtsmæssigt at bibeholde et mindre antal dobbeltceller da det er erfaringen at nogle indsatte gerne vil være i en dobbeltcelle. Som eksempler nævnte direktoratet udlændinge med samme sprog der ikke eller kun vanskeligt kan tale med personalet eller andre indsatte, indsatte med familiemæssige bånd og indsatte der er særligt belastet af indelåsning og gerne vil dele celle med en indsat der er indforstået med det. Jeg tilkendegav at jeg ingen bemærkninger har til at indsatte der selv ønsker det (eller ikke har noget imod det), placeres i dobbeltcelle med en anden indsat der er indforstået hermed. Jeg bemærkede i den forbindelse at jeg går ud fra at de enkelte arresthuse er meget opmærksomme på hvem der placeres i dobbeltcelle, og at arresthusene altid først søger at finde frem til indsatte der er indforstået med (eller ligefrem ønsker) at bo sammen, så det i videst muligt omfang undgås at placere indsatte på dobbeltcelle hvis de ikke ønsker det.

3.2. Telefonering

3.2.1. Reglerne om telefonering

Efter straffuldbyrdslovens § 57, stk. 1, har afsonere ret til at føre (private) telefonsamtaler i det omfang det er praktisk muligt. Adgangen til at føre telefonsamtaler kan dog nægtes hvis dette findes nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn eller af hensyn til beskyttelse af den forurettede ved lovovertrædelsen, jf. § 57, stk. 2.

Varetægtsarrestanter kan efter varetægtsbekendtgørelsens § 75 få tilladelse til at telefonere hvis forbindelse gennem brevveksling ikke uden væsentlig ulempe kan afventes, og i det omfang det er praktisk muligt. Politiet kan dog af hensyn til varetægtsfængslingens øjemed modsætte sig at en varetægtsarrestant fører telefonsamtaler, jf. § 75, stk. 2. Institutionens leder eller den der bemyndiges dertil, kan desuden nægte en varetægtsarrestant at føre telefonsamtaler hvis det findes nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, jf. § 75, stk. 3.

Spørgsmålet om varetægtsarrestanters adgang til at telefonere er for tiden genstand for overvejelser i Direktoratet for Kriminalforsorgen. I en udtalelse af 27. april 2010 i sagen om min inspektion den 7. oktober 2008 af Arresthuset i Svendborg meddelte direktoratet at varetægtsarrestanter (også) bør have adgang til at telefonere når det er praktisk muligt. I en udtalelse af 27. oktober 2010 i samme sag har direktoratet oplyst

at det efterfølgende gav anledning til mere generelle drøftelser af regler og praksis mellem direktoratet og Arrestinspektøren for Syd- og Sønderjylland og Fyn. Direktoratet har på denne baggrund indkaldt de 3 arrestinspektører og Københavns Fængsler til et møde i december 2010 hvor behovet for en eventuel præcisering mv. af reglerne i varetægtsbekendtgørelsen om varetægtsarrestanters adgang til at telefonere vil blive drøftet nærmere. Direktoratet forventer at de generelle overvejelser vil være afsluttet i løbet af 1. kvartal 2011 hvorefter direktoratet vil orientere mig om udfaldet af overvejelserne.

De indsattes samtaler påhøres eller aflyttes medmindre det ikke anses for nødvendigt af de grunde der er nævnt i henholdsvis straffuldbyrdelseslovens § 57, stk. 2, og varetægtsbekendtgørelsens § 75, stk. 3, jf. henholdsvis straffuldbyrdelseslovens § 57, stk. 4 og varetægtsbekendtgørelsens § 75, stk. 4.

Forbeholdet "i det omfang det er praktisk muligt" indebærer ifølge forarbejderne til straffuldbyrdelseslovens § 57 en adgang til at fastsætte begrænsninger med hensyn til hyppighed og længde af telefonsamtaler under hensyn til de personaleressourcer der medgår til at påhøre og aflytte telefonsamtaler.

Efter § 4, stk. 2, i telefonbekendtgørelsen (nu bekendtgørelse nr. 1020 af 28. oktober 2009) og § 79 i varetægtsbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 738 af 25. juni 2007) kan institutionens leder under hensyn til forholdene i den enkelte institution fastsætte regler om den praktiske gennemførelse af de indsattes ret til at føre telefonsamtaler, herunder om begrænsninger med hensyn til hyppighed og varighed af de indsattes telefonsamtaler under hensyn til de personaleressourcer der medgår til at påhøre eller aflytte samtalerne. Regler om den "praktiske gennemførelse" kan f.eks. indeholde begrænsninger med hensyn til hvilke tidsrum på døgnet de indsatte kan telefonere, jf. Direktoratet for Kriminalforsorgens skrivelse om telefonbekendtgørelsen, nu skrivelse nr. 89 af 30. oktober 2009, og pkt. 196 i varetægtsvejledningen (nr. 37 af 25. juni 2007).

I en udtalelse af 10. juni 2004 i sagen om min inspektion i 2003 af Arresthuset i Hobro anførte direktoratet følgende:

"...

Husordenens regler om afsoneres adgang til at telefonere bør, efter direktoratets opfattelse, indeholde en gengivelse af hovedindholdet af straffuldbyrdelseslovens § 57, samt retningslinjer om den praktiske gennemførelse, dvs. primært fremgangsmåde, tidsrum mv. men evt. også, hvad man normalt kan forvente med

hensyn til antal og varighed. Det bør fremgå af husordenen, at disse retningslinjer kan fraviges, hvis der i konkrete situationer foreligger særlige omstændigheder. For så vidt angår varetægtsarrestanter bør hovedindholdet af varetægtsbekendtgørelsens § 75 gengives i husordenen. Endvidere bør det fremgå, at anmodninger om at føre telefonsamtale med forsvareren i almindelighed imødekommes, og at disse aldrig påhøres eller aflyttes, jf. § 76, stk. 1 og 2 i bekendtgørelsen.
..."

I sagen om min inspektion i 2001 af Arresthuset i Åbenrå tilkendegav direktoratet at det af husordenen også bør fremgå at afsonere har mulighed for at føre telefonsamtaler med forsvareren i en verserende straffesag eller med andre som den indsatte kan brevveksle ukontrolleret med efter straffuldbyrdelseslovens § 56 (jf. også telefonbekendtgørelsens § 3).

3.2.2. Telefonordningen i Arresthuset i Haderslev

I arresthusets husorden er om telefonering anført følgende:

"Der er **ikke** fri adgang til brug af telefon. Anholdte og varetægtsindsatte kan i begrænset omfang føre samtaler med deres forsvarer og kontaktperson hos politiet. Hvis der ønskes en samtale skal der udfyldes en 'advokatseddel' som afleveres til personalet som igen formidler en samtale. Afsonere har i henhold til straffuldbyrdelsesloven, i det omfang det er praktisk muligt, ret til telefonsamtaler.
(...)"

Afsonere har, som det fremgår ovenfor (og af arresthusets husorden), ret til at telefonere, medmindre adgangen til det nægtes i det konkrete tilfælde efter straffuldbyrdelseslovens § 57, stk. 2, men hyppigheden og varigheden af telefonsamtaler kan begrænses under hensyn til de personaleressourcer der medgår til at påhøre eller aflytte samtalerne.

Varetægtsarrestanter har ikke samme ret. Som oplyst ovenfor er adgangen for varetægtsarrestanter til at telefonere for tiden genstand for overvejelser i direktoratet, jf. direktoratets seneste udtalelse i sagen om min inspektion af Arresthuset i Svendborg.

Når direktoratet har afsluttet sine overvejelser om varetægtsarrestanters adgang til at telefonere, går jeg ud fra at arresthuset vil udbygge det anførte i husordenen med oplysning om varetægtsarrestanters adgang til private telefonsamtaler i overensstemmelse hermed.

Da anmodninger om at føre telefonsamtaler med forsvareren "i almindelighed" skal imødekommes, jf. varetægtsbekendtgørelsens § 76, stk. 1, og direktoratets tilkendegivelse i sagen om min tidligere inspektion af Arresthuset i Hobro, bør 2. sætning i det citerede i arresthusets husorden om varetægtsarrestanters adgang til telefonsamtaler med forsvareren formuleres i overensstemmelse med denne bestemmelse. Jeg går på denne baggrund ud fra at Arresthuset i Haderslev vil ændre "i begrænset omfang" i 2. sætning til "i almindelighed". Jeg beder om at få oplyst hvad der sker i den anledning.

Jeg går desuden ud fra at arresthusets oplysning om adgangen til at føre telefonsamtaler med (blandt andre) forsvareren vil blive tilføjet oplysning om at sådanne samtaler ikke påhøres eller aflyttes. Jeg beder om at få oplyst hvad der sker i den anledning.

Jeg går ligeledes ud fra at arresthuset vil tilføje oplysning om afsoneres adgang til at telefonere til forsvarer m.fl., jf. direktoratets tilkendegivelse i sagen om min tidligere inspektion af Arresthuset i Åbenrå. Jeg beder om at få oplyst hvad der sker i den anledning.

Desuden anbefaler jeg at arresthuset (arrestinspektøren, jf. vejledning nr. 11991 af 29. juni 2001 om adgangen til intern delegation i kriminalforsorgens institutioner) udnytter bemyndigelsen i telefonbekendtgørelsens § 4, stk. 2, og (når de nævnte overvejelser er afsluttet) varetægtsbekendtgørelsens § 79, til at fastsætte nærmere regler om den praktiske gennemførelse af de indsatte ret til at telefonere, jf. nærmere direktoratets udtalelse i sagen om min tidligere inspektion af Arresthuset i Hobro.

Jeg beder om at få oplyst hvad der sker i anledning min anbefaling.

3.3. Talsmandsordning

Efter straffuldbyrdelseslovens § 34, stk. 1, der også gælder for varetægtsarrestanter der ikke er isolerede efter rettens bestemmelse, jf. § 9 i talsmandsbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 735 af 25. juni 2007 om gennemførelse af medindflydelse for indsatte i kriminalforsorgens institutioner), skal de indsatte have mulighed for at øve indflydelse på deres tilværelse i institutionen gennem valgte talsmænd.

Der er oplysning om muligheden for at vælge talsmand og en eventuel suppleant for talsmanden i arresthusets husorden. Det er samtidig oplyst at valg af talsmand sker ved skriftlig, hemmelig afstemning der kontrolleres af institutionen og repræsentanter for de indsatte i fællesskab. Det er også oplyst at de indsatte kan henvende sig til personalet hvis de ønsker at få udleveret de regler som arresthuset har fastsat efter tals-

mandsbekendtgørelsens § 8, stk. 1. Disse regler er også blandt det materiale som arresthuset sendte til mig forud for inspektionen. Heraf fremgår det også bl.a. at der finder drøftelser sted mellem ledelsen og talsmanden 1 gang om ugen eller efter initiativ fra talsmanden.

Jeg beder arresthuset om at oplyse nærmere om hvordan talsmandsordningen fungerer, herunder hvor de indsattes samtaler med talsmanden finder sted.

Jeg går ud fra at ledelsen udarbejder referater af de møder som ledelsen har med talsmanden, jf. § 1, stk. 3, i talsmandsbekendtgørelsen, og at der følges systematisk op på de spørgsmål der rejses på disse møder.

3.4. Rygning

Blandt det materiale som arresthuset sendte med brevet af 19. oktober 2009, er arresthusets rygepolitik af samme dag. Om rygning i arresthuset er heri anført følgende:

”Indsatte:

Det er KUN tilladt at ryge når man opholder sig i egen celle og under gårdtur. Det pålægges dog den indsatte ikke at ryge når der er en funktionær til stede. I arbejdskælderen må der ryges i et specielt indrettet rygerum for de indsatte der arbejder i arbejdskælderen.

Besøgslokalerne:

Det er tilladt at ryge for såvel indsatte som besøgende (...). Rygere skal benytte besøgslokale 1 hvor der er etableret udsugning.

...”

I arresthusets husorden (interne bestemmelser) er det oplyst at det kun er tilladt at ryge ”på egen celle, i besøgsrum og på gårdtur”. Forbuddet mod rygning når personalet er til stede, er ikke omtalt.

Arrestinspektøren har i brevet af 12. november 2010 oplyst at der må ryges i begge besøgslokaler, og at det tydeligt fremgår af de interne bestemmelser.

Jeg er enig i at det af husordenen isoleret set fremgår at det er tilladt at ryge i (begge) besøgsrum. Jeg forstår desuden at det anførte i arresthusets (særskilte) rygepolitik om at rygere skal benytte besøgslokale 1, ikke skal forstås sådan at det ikke er tilladt at ryge i det andet besøgsrum. Jeg anbefaler at det tydeliggøres i disse regler.

Til orientering kan jeg oplyse at direktoratet i sagen om ombudsmandens inspektion af Statsfængslet Østjylland bl.a. udtalte følgende om (forbud mod) rygning i besøgslokaler:

”Direktoratet finder det hensigtsmæssigt, at institutionerne henstiller, at indsatte, som enten selv ryger eller som har besøgende, der ryger i besøgslokalerne, tager hensyn til, at den næste indsatte og dennes pårørende i besøgslokalet kan være ikke-rygere. Det betyder, at det er vigtigt, at der luftes godt ud, efter der har været røget i besøgslokalerne, (...)”

Af arresthusets rygepolitik fremgår det også at personalet må ryge i det nævnte rygerum i kælderen og i besøgslokale 1. Jeg forstår det sidste sådan at personalet må ryge i besøgslokale 1 når det ikke benyttes til besøg.

Efter § 6, stk. 1, i lov om røgfri miljøer (nr. 512 af 6. juni 2007) er det ikke tilladt at ryge indendørs på arbejdspladser. Efter stk. 2 kan det besluttes at tillade rygning i arbejdslokaler der alene tjener som arbejdsplads for én person ad gangen, og efter stk. 3 kan det besluttes at indrette rygerum og rygekabiner hvor rygning kan finde sted.

Ved et rygerum forstås ifølge lovens § 3, stk. 1, et særligt lokale med gode udluftningsmuligheder eller ventilation. Rygerummet må ikke tjene som gennemgangsrum, og det må ikke indeholde funktioner som anvendes af andre. Ved en rygekabine forstås en fritstående enhed med udluftnings- eller ventilationssystem, jf. § 3, stk. 2.

Jeg beder direktoratet om at oplyse om direktoratet har bemærkninger til at det er tilladt de ansatte at ryge i besøgslokalet (når det ikke benyttes af de indsatte).

Jeg beder desuden om at få oplyst om der er gode udluftningsmuligheder eller ventilation i det nævnte rygerum i kælderen.

Jeg henleder i øvrigt arresthusets opmærksomhed på at en arbejdsplads' rygepolitik også skal indeholde oplysning om konsekvenserne af overtrædelse af rygepolitikken, jf. § 5, stk. 2, nr. 2, i rygeloven. Jeg går ud fra at det vil blive indføjet i rygepolitikken.

3.5. Tv-ordningen mv.

Indsatte i arresthusene kan ikke få udleveret eget tv, men har i det omfang det er praktisk muligt ret til at leje et tv til brug i eget opholdsrum, jf. §§ 5, stk. 1, nr. 1, og 16, stk. 1 i genstandsbekendtgørelsen (nu bekendtgørelse nr. 1046 af 4. november 2009).

Efter genstandsbekendtgørelsens § 18 skal prisen for bl.a. leje af tv fastsættes svarende til de direkte omkostninger ved anskaffelse, reparation, vedligeholdelse, visse licensudgifter mv. Dette er uddybet i pkt. 36 i genstandsvejledningen (nu vejledning nr. 9856 af 5. november 2009).

Efter bekendtgørelsens § 19 kan direktoratet fastsætte maksimumspriser for udlejning og salg af genstande efter reglerne i dette kapitel. Direktoratet har i skrivelse nr. 9534 af 1. januar 2007 om tv-ordningen for indsatte i de lukkede fængsler og arresthusene fastsat en maksimumspris for leje af tv til 6 kr. om dagen.

Det fremgår af arresthusets husorden at de indsatte kan leje tv for 5 kr. om dagen, radio med cd-afspiller for 2,50 kr. om dagen og dvd-afspiller for 2,50 kr. om dagen. Dvd-afspiller er ifølge husordenen fast inventar i cellerne, og hverken tv, radio eller dvd-afspiller må fjernes fra cellen.

Da det fremgår af arresthusets husorden at hverken tv, radio eller dvd-afspiller må fjernes fra cellen, beder jeg arresthuset om at oplyse hvad arresthuset gør hvis der er indsatte der ikke ønsker at leje de nævnte genstande, eller kun nogle af dem.

Jeg beder desuden om oplysning om hvorvidt lejeprisen for de nye tv-apparater med indbygget dvd-afspiller der er opsat i nogle af cellerne, er den samme som for de gamle tv-apparater uden dvd-afspiller.

3.6. Vask af indsattes private tøj

I arresthusets husorden er anført følgende om vask af de indsattes private tøj:

"Vask af privat tøj sker på eget ansvar, ved henvendelse til og i samarbejde med gangmanden. Arresthuset/gangmanden hæfter for eventuelle ansvarspådragende fejl."

Denne formulering skete i forbindelse med min sidste inspektion af arresthuset. Jeg henviser til rapporten og opfølgingsrapporterne, senest opfølgingsrapport nr. 3 hvor jeg noterede mig den tilføjelse der skete med sidste sætning.

Som det fremgår af opfølgingsrapport nr. 2, udtalte direktoratet bl.a. følgende den gang om erstatningsansvaret i forbindelse med vask af indsattes private tøj:

"Direktoratet finder (...) at husordenens ordlyd bør ændres således, at det klart fremgår, at arresthuset over for den indsatte ikke har fraskrevet sig ansvaret for arresthusets/gangmandens eventuelle ansvarspådragende fejl. (...)"

Som det også fremgår af citatet fra direktoratets udtalelse dengang, havde direktoratet i forbindelse med en tidligere intern inspektion af arresthuset oplyst arresthuset om at arresthuset "ikke kunne fraskrive sig ansvaret for gangmandens ansvarspådragende fejl."

Arresthuset hæfter således som anført af direktoratet (ikke kun for egne, men) også for gangmandens eventuelle ansvarspådragende fejl.

Jeg går ud fra at det anførte i arresthusets husorden skal forstås på denne måde. Jeg anbefaler dog at det tydeliggøres og beklager at jeg dengang ikke var tilstrækkelig opmærksom på at formuleringen ikke var helt tydelig.

Jeg beder arresthuset om at underrette mig om hvad der sker i anledning af min anbefaling.

3.7. Andre forhold

Jeg har hæftet mig ved at der i arresthusets husorden bl.a. er anført følgende:

"Du skal forvente at blive anmodet om at afgive urinprøver. Arresten tager ca. 12 vilkårlige urinprøver om måneden. Når du får besked om at aflægge urinprøve, skal det ske hurtigst muligt og senest 3 timer efter. Hvis det ikke sker, vil der ske disciplinære reaktioner. Det vil samtidig få indflydelse på kommende udgange".

Det fremgår af pkt. 10 i vejledning nr. 119 af 13. december 2006 om undersøgelse af indsattes person og opholdsrum i kriminalforsorgens institutioner at sagen i tilfælde hvor den indsatte ikke har afgivet urinprøve efter 3 timer, behandles som nægtelse af at afgive urinprøve. En indsat der nægter at afgive urinprøve efter straffuldbyrdelseslovens § 60 a, "kan" straffes disciplinært efter straffuldbyrdelseslovens § 67, nr. 4.

Der skal foretages en konkret vurdering i hvert enkelte tilfælde, og efter min opfattelse bør arresthuset derfor ændre "vil" til "kan" i de sidste to afsnit. Jeg går ud fra at arresthuset vil ændre dette og beder arresthuset om at underrette mig om hvad der sker i den anledning.

Jeg har desuden hæftet mig ved at der om anvendelse af disciplinærstraf er anført følgende i husordenen:

”Mindre disciplinærsager kan afgøres uden forhør, hvis den indsatte er indforstået hermed. Dette sker da ved skriftlig henvendelse til den indsatte.”

Jeg går ud fra at "[m]indre disciplinærsager" sigter til sager om advarsel eller bøde. Jeg henviser til § 6 i disciplinærstrafbekendtgørelsen (nr. 385 af 17. maj 2001) hvorefter det kun er sådanne sager der kan behandles uden at den indsatte er til stede. For god ordens skyld bemærker jeg samtidig at denne fremgangsmåde kun kan anvendes "hvis overtrædelsen umiddelbart har kunnet konstateres, eller hvis sagens omstændigheder i øvrigt må anses for fuldt klarlagt". Det er endvidere en forudsætning at den indsatte ikke ønsker at udtale sig i sagen. Hvis disse betingelse er opfyldt, kan der anvendes et (bøde)forlæg hvor den indsatte skriftligt orienteres om hvilken afgørelse institutionen "agter" at træffe, og om at den pågældende har adgang til at udtale sig i sagen, jf. § 6, stk. 2.

Jeg går ud fra at arresthuset vil overveje at tydeliggøre det anførte, eventuelt blot ved at tilføje en henvisning til disciplinærstrafbekendtgørelsens § 6.

For god ordens skyld bemærker jeg at jeg er opmærksom på at en sag der er omfattet af disciplinærstrafbekendtgørelsens § 7, også kan gennemføres uden at den indsatte er til stede, hvis den indsatte ikke ønsker at være til stede, jf. disciplinærstrafbekendtgørelsens § 7, stk. 5.

I afsnittet om besøg er det anført at den cirkulærebestede adgang til et ugentligt besøg af 1 times varighed kan udvides af personalet når pladsforholdene tillader det. Det er også nævnt at varetægtsarrestanter med kontrol maksimalt kan påregne 1 times besøg om ugen.

Jeg henleder arresthusets opmærksomhed på at regler om "minimumsbesøgstid" ikke længere er "cirkulærebestede", men nu fremgår af straffuldbyrdelseslovens § 51, stk. 1, for så vidt angår afsonere og varetægtsbekendtgørelsens § 40, stk. 1, og § 84 for så vidt angår varetægtsarrestanter. Jeg går ud fra at arresthuset vil rette det i husordenen og eventuelt samtidig vil overveje at udbygge afsnittet om varetægtsarrestanter så det også omfatter varetægtsarrestanter der ikke har besøgskontrol, og varetægtsarrestanter der er isolerede efter rettens bestemmelse.

4. Samtaler med indsatte

Jeg havde som nævnt under pkt. 1 ingen samtaler med indsatte ud over samtalen med talsmanden.

5. Rapportgennemgang

Som anført ovenfor bad jeg under inspektionen om de seneste 10 sager forud for varslingen den 17. august 2009 hvori arresthuset havde truffet afgørelse om disciplinærstraf, dog ikke sager fra før 17. august 2008.

Jeg bad om alle akter, det vil sige forhørsnotatet/forlægget, den underliggende rapport og eventuelt yderligere materiale der måtte være indgået i sagerne.

Hvis der i nogle af disse tilfælde har været klaget over afgørelsen til direktoratet, bad jeg også om kopi af direktoratets afgørelse i sagen.

Arresthuset har efterfølgende sendt disse sager til mig.

Det modtagne materiale er originale udskrifter der omfatter 6 forhørssager og 4 bødeforlægssager. I den ene af forhørssagerne der drejer sig om et forhør den 16. januar 2009, er der 2 udskrifter om samme forhold der ikke er fuldt ud identiske. Der er blandt andet forskel i klagevejledningen hvor der er oplyst om klagefrist i det ene notat, men ikke i det andet. Det notat der ikke oplyser om klagefrist, er vedlagt bilag hvoraf det fremgår at den indsatte var varetægtsarrestant. Det notat er mere uddybende end det andet. Notatet er udskrevet 2 minutter før forhøret sluttede, mens det ikke fremgår hvornår det andet notat er udskrevet. Sidstnævnte notat er side 5 og 6 af 26 sider, mens førstnævnte notat er side 1 og 2 af 2 sider.

Jeg er bekendt med at det ikke er muligt at ændre i eller slette et forhørsnotat der er oprettet i klientsystemet og herefter er gemt. I sagen om min seneste inspektion af Arresthuset i Holstebro har direktoratet oplyst at en institution kan rette henvendelse til it-kontoret i direktoratet hvis et forhør er oprettet ved en fejl, og bede om at forhøret slettes. I disse tilfælde slettes forhøret, og institutionen skal herefter tage en (papir)-kopi af forhøret så det senere er muligt at se hvorfor allokeringnummeret mangler i systemet.

De 2 forhørsnotater om forhøret den 16. januar 2009 har samme allokeringnummer (0006).

Jeg går ud fra at notatet uden klagefrist er udfærdiget (bl.a.) fordi arresthuset blev opmærksom på at der var angivet forkert klagevejledning. Jeg går derfor også ud fra at den indsatte fik korrekt klagevejledning. Jeg beder om at få oplyst om det er korrekt forstået.

Jeg beder desuden direktoratet om at oplyse om arresthuset i denne situation burde have fået slettet det ene forhør så der ikke var 2 notater med samme allokeringnummer som ikke er fuldt ud identiske.

2 af forhørene er afholdt efter varslingen af inspektionen. Selv om de derfor falder uden for den periode som min anmodning om rapporter omfattede, har jeg valgt ikke at bede om 2 nye rapporter til erstatning for disse 2 rapporter.

Alle sagerne er behandlet i 2009. Den ældste sag er et forhør der blev afholdt den 9. januar 2009, og den nyeste et forhør der blev afholdt den 29. september 2009. Forhørsnotatet i sagen fra den 9. januar 2009 indeholder for oven en oversigt over forhørsprotokoller i Arresthuset i Haderslev for perioden 1. januar 2009 til 31. december 2009. Det fremgår heraf at der i 2009 var i alt 13 forhørsprotokoller.

Alle sagerne har et allokeringnummer, men der er ikke tale om fortløbende numre. Jeg har modtaget sager med allokeringnumrene 0002, 0004, 0006, 0008, 0010, 0014, 0027, 0037, 0042 og 0043. Bødeforlægssagerne er sagerne med nummer 0008, 0010, 0014 og 0027.

Statsfængslet ved Sdr. Omme har i forbindelse med min inspektion dér i en udtalelse af 28. maj 2003 oplyst at allokeringnummeret ikke er et nummer der relaterer sig til fængslets forhørsprotokol, men et nummer som klientsystemet automatisk opretter ved oprettelsen af en sag.

Jeg har noteret mig at der var 13 "forhørsprotokoller" i alt i 2009. Jeg beder arresthuset om at oplyse hvornår de disciplinærsager som jeg ikke har modtaget, er behandlet, og hvilke allokeringnumre de har.

Der er vedlagt underliggende rapporter mv. i 5 af de 10 tilfælde. 3 af de 5 sager hvor der ikke er sådanne rapporter, drejede sig om nægtelse af at afgive urinprøve. Den ene af de 2 andre sager er et bødeforlæg for indtagelse af hash der var påvist i forbindelse med afgivelse af en sådan urinprøve, og den sidste sag et bødeforlæg for be-

siddelse af ulovlige effekter der blev fundet ved undersøgelse af den indsatte celle. I alle sager er der en gengivelse af det indberettede forhold.

I sagen om min inspektion samme dag af Arresthuset i Sønderborg oplyste arrestforvareren dette sted at der i en sag om nægtelse af at afgive urinprøve ikke var en underliggende rapport da det ikke er muligt at printe ud fra rusmiddelmodulet. Ordlyden af rapporten i dette modul var kopieret over i forhørsnotatet.

Jeg går ud fra at den manglende fremsendelse af underliggende rapporter i 4 af de 5 nævnte sager skyldes samme forhold. Til orientering kan jeg oplyse at jeg i forbindelse med sagen om min inspektion af Arresthuset i Åbenrå samme dag har modtaget skærmprents der ligger til grund for disciplinærsagen.

Da der er en gengivelse af det indberettede i bødeforlægget i den sidste sag, har jeg ikke fundet grundlag for at bede om at den underliggende rapport som jeg går ud fra der foreligger i sagen, nu sendes til mig.

Jeg har ikke modtaget oplysning om hvorvidt der har været klaget over nogle af afgørelserne. Jeg går ud fra at det ikke er tilfældet.

Ved min gennemgang af det modtagne materiale har jeg hverken taget stilling til grundlaget for den ikendte disciplinærstraf eller udmålingen af straffen. Jeg navnlig haft opmærksomheden henledt på hvorvidt proceduren i forhold til de gældende regler er blevet fulgt.

5.1. Lidt om sagerne

3 af sagerne handlede som nævnt om nægtelse af at afgive urinprøve. 6 af de øvrige sager handlede om euforiserende stoffer (indtagelse i 1 tilfælde og fund af stoffer og rygeremedier i de andre tilfælde). Den sidste sag handlede om besiddelse af en mobiltelefon.

2 af de 6 forhørssager udmundede i strafcelle i henholdsvis 5 og 6 dage. De 4 andre forhørssager udmundede i betinget strafcelle, i det ene tilfælde i 3 dage og i de øvrige tilfælde i 5 dage. I alle 4 sager fik den indsatte også en bøde på 100 kr. I 2 af tilfældene skete der også konfiskation og i det ene tilfælde også politianmeldelse.

I 1 af forhørssagerne blev den indsatte midlertidigt udelukket fra fællesskab ved konstateringen af det disciplinære forhold. Forhøret blev afholdt 3 dage efter.

For så vidt angår udfaldet af sagen er der i 2 af forhørssagerne henvist til kriminalforsorgens normalreaktionsskema. Dette skema har jeg modtaget dels i forbindelse med min inspektion i oktober 2008 af Arresthuset i Assens og fra Arresthuset i Sønderborg i forbindelse med inspektionen denne gang af dette arresthus. Der er tale om "Vejledende normalreaktioner i disciplinærsager" for arresthusene i Syd- og Sønderjylland og på Fyn som arrestinspektøren har udarbejdet den 1. juli 2008.

Fra sagen om min inspektion af Arresthuset i Assens i 2008 er jeg bekendt med at arrestinspektøren vil indarbejde sanktionen "betinget" strafcelle i normalreaktionsskemaet.

2 af bødeforlæggene var på 100 kr. og de 2 andre bødeforlæg på henholdsvis 50 og 75 kr. I 2 af tilfældene fik den indsatte også konfiskeret rygeremedier og i det ene tilfælde også en pille.

I den ene af forlægssagerne er der ikke en underskrift fra den indsatte, og det fremgår derfor ikke om han accepterede bøden.

Da der ikke er et forhørsnotat om samme forseelse, går jeg ud fra at den indsatte i dette tilfælde – ligesom i de øvrige forlægssager – accepterede afgørelsen.

3 af sagerne vedrørte afsonere og 7 varetægtsarrestanter.

Den indsattes status fremgår udtrykkeligt af bødeforlæggende og af de underliggende rapporter, men ikke af (nogen af) forhørsnotaterne. I 2 af forhørssagerne er der ingen underliggende rapporter eller andet der viser den indsattes status, men af klagevejledningen udleder jeg at der var tale om varetægtsarrestanter da der ikke er oplyst om klagefrist.

I sagen om min inspektion den 7. oktober 2008 af Arresthuset i Svendborg har direktoratet oplyst at den indsattes status skal anføres i forhørsmodul i klientsystemet, men at det ikke kan ses af en udskrift af forhørsprotokollen.

Jeg går ud fra at arresthuset angiver den indsattes status i forhørsmodul, og at det også er sket i de konkrete sager.

De 10 sager vedrører (som nævnt) afgørelser der er truffet i perioden mellem den 9. januar 2009 og 29. september 2009. Rapporterne omfatter 10 indsatte.

5.2. Retsgrundlaget

Reglerne om disciplinærstraf over for afsonere findes i straffuldbyrdelseslovens kapitel 11 (§§ 67 ff). Efter lovens § 70, stk. 3, og § 72 fastsætter justitsministeren nærmere regler om henholdsvis udståelse af strafcelle og behandlingen af disciplinærsager. Sådanne regler er fastsat i bekendtgørelse nr. 385 af 17. maj 2001 om udståelse af strafcelle, anvendelse af forhørscele og behandlingen af disciplinærsager i fængsler og arresthuse (disciplinærstrafbekendtgørelsen). Direktoratet for Kriminalforsorgen har i tilknytning hertil udstedt en vejledning nr. 70 af 5. juli 2002 om behandling af sager om disciplinærstraf, konfiskation og modregning af erstatningsbeløb (disciplinærstrafvejledningen).

For så vidt angår varetægtsarrestanter findes hjemlen til ikendelse af disciplinærstraf i retsplejelovens § 775, stk. 1, men ellers finder reglerne for afsonere i straffuldbyrdelsesloven og disciplinærstrafbekendtgørelsen tilsvarende anvendelse, jf. varetægtsbekendtgørelsens § 92 og disciplinærbekendtgørelsens § 1, stk. 2. Varetægtsarrestanter kan dog højst ikendes strafcelle i to uger, jf. retsplejelovens § 775, stk. 1.

En sag om et disciplinært forhold kan føre til at der – ud over (eller i stedet for) ikendelse af disciplinærstraf – træffes afgørelse om andre reaktioner, f.eks. udelukkelse fra fællesskab. Der er ikke truffet afgørelse om andre reaktioner (ud over konfiskation, jf. straks nedenfor), men i enkelte af sagerne skete der tillige politianmeldelse, jf. pkt. 5.7.

I forbindelse med en disciplinærsag kan der træffes afgørelse om konfiskation eller modregning af erstatning, jf. vejledningens pkt. 12. Sager om det behandles efter reglerne om behandlingen af disciplinærsager, jf. samme punkt og §§ 1 og 3 i henholdsvis bekendtgørelse nr. 386 af 17. maj 2001 om behandlingen af sager om konfiskation i kriminalforsorgens institutioner og bekendtgørelse nr. 387 af samme dato om behandlingen af sager om modregning af erstatningsbeløb over for indsatte i kriminalforsorgens institutioner. Reglerne er dog ikke til hinder for at inddrage genstande med den indsatte samtykke, jf. vejledningens pkt. 15. Der gælder særlige regler i forhold til varetægtsarrestanter, jf. vejledningens pkt. 14 og 17. Som nævnt blev der truffet afgørelse om konfiskation i 4 af tilfældene.

5.3. Betingelser

Straffuldbyrdelseslovens § 67 indeholder en opremsning af i hvilke tilfælde en indsat kan ikendes en disciplinærstraf. Det kan ske ved overtrædelse af lovens § 32 (om manglende efterkommelse af personalets anvisninger mv.) (nr. 1), ved udeblivelse, undvigelse eller forsøg herpå (nr. 2), ved tilsidesættelse af beskæftigelsespligten efter § 38, stk. 1 (nr. 3), ved nægtelse af afgivelse af urinprøve efter § 60 a (nr. 4), ved indtagelse af alkohol, euforiserende stoffer eller andre stoffer der er forbudt efter den almindelige lovgivning (nr. 5), ved overtrædelse af straffelovgivningen når overtrædelsen tillige indebærer en selvstændig krænkelse af orden eller sikkerhed i institutionen (nr. 6), ved overtrædelse af regler fastsat af justitsministeren når det i reglerne er bestemt at overtrædelse kan medføre disciplinærstraf (nr. 7), og ved overtrædelse af regler fastsat af institutionens leder når det i reglerne er bestemt at overtrædelse kan medføre disciplinærstraf (nr. 8).

For så vidt angår regler fastsat af institutionens leder, har jeg som tidligere nævnt modtaget arresthusets interne bestemmelser (husorden) fra januar 2009. Husordenen omtaler kun et enkelt sted muligheden for at ikende en disciplinærstraf. Derudover er der en mere generel oplysning om hvilke disciplinærstraffe der kan benyttes, og om muligheden for at behandle visse sager uden forhør.

Jeg går ud fra at arresthuset er opmærksom på at der kun er hjemmel til at ikende disciplinærstraf for overtrædelse af arresthusets interne regler når det i reglerne er bestemt at overtrædelse kan medføre disciplinærstraf.

Jeg går derfor også ud fra at arresthuset (arrestinspektøren) vil overveje om der, eventuelt mere generelt, bør indføres oplysning i husordenen om muligheden for at ikende disciplinærstraf for overtrædelse af husordenen.

5.4. Sagsbehandlingsregler

§§ 6, 7 og 8 i disciplinærstrafbekendtgørelsen har følgende indhold:

”§ 6. I disciplinærsager, hvor der alene er tale om at anvende advarsel eller bøde, kan sagen behandles, uden at den indsatte er til stede, hvis overtrædelsen umiddelbart har kunnet konstateres, eller hvis sagens omstændigheder i øvrigt må anses for fuldt klarlagt. Det er endvidere en forudsætning for at behandle sagen, uden at den indsatte er til stede, at den pågældende ikke ønsker at udtale sig i sagen.

Stk. 2. Den indsatte skal skriftligt underrettes om,

- 1) hvilken afgørelse institutionen agter at træffe, og
- 2) at de pågældende har adgang til at udtale sig i sagen.

§ 7. I andre disciplinærsager skal den indsatte gøres bekendt med, hvad der er indberettet, og i hovedtræk orienteres om, hvad der måtte være fremkommet under eventuelle afhøringer. Den indsatte skal have adgang til at udtale sig i sagen.

Stk. 2. Afgørelsen skal træffes, mens den indsatte er til stede.

Stk. 3. Alle afhøringer skal overværes af en af institutionens ansatte.

Stk. 4. Ved forhørets begyndelse skal den indsatte orienteres om sine rettigheder i forbindelse med sagens behandling, herunder

- 1) retten til på ethvert tidspunkt af sagens behandling at lade sig bistå af andre, jf. forvaltningslovens § 8,
- 2) retten til aktindsigt i de dokumenter, der ligger til grund for forhøret, jf. forvaltningslovens kapitel 4,
- 3) retten til at udtale sig, før der træffes afgørelse, og at dette ikke medfører nogen pligt for den indsatte til at udtale sig,
- 4) retten til ikke at godkende gengivelsen af sin forklaring, jf. § 8, stk. 5, 5. pkt., og
- 5) retten til efter anmodning at få udleveret en kopi af det i medfør af § 8 udarbejdede notat, jf. § 9.

Stk. 5. Hvis den indsatte ikke ønsker at være til stede, kan disciplinærsagen gennemføres uden den pågældendes tilstedeværelse. § 6, stk. 2, finder tilsvarende anvendelse.

§ 8. Der skal gøres notat om disciplinærsagens behandling i en særlig protokol.

Stk. 2. Notatet skal indeholde

- 1) en gengivelse af, hvad der er indberettet,
- 2) oplysning om, hvilke bestemmelser der er overtrådt,
- 3) oplysning om afgørelsen,
- 4) oplysning om dato og klokkeslæt for, hvornår afgørelsen er med delt den indsatte,
- 5) oplysning om, at den indsatte er orienteret om muligheden for at klage til justitsministeren, og
- 6) oplysning om, hvornår fristen for at indgive klage udløber, jf. straffuldbydelseslovens § 111, stk. 2.

Stk. 3. Hvis der er tale om en afgørelse, der er omfattet af straffuldbydelseslovens § 112, skal notatet desuden indeholde oplysning om, at den indsatte er orienteret om muligheden for at kræve den endelige administrative afgørelse indbragt for retten til prøvelse.

Stk. 4. Ved behandling af disciplinærsager efter § 6 skal det udover det i stk. 2 nævnte fremgå af notatet, at den indsatte skriftligt er underrettet om, hvilken afgørelse institutionen agter at træffe, og at den pågældende har adgang til at udtale sig, jf. § 6, stk. 2.

Stk. 5. Ved behandling af disciplinærsager efter § 7 skal notatet udover det i stk. 2 nævnte indeholde en gengivelse af de afgivne forklaringer, som skal protokolles, mens den, der afgiver forklaring, er til stede. Notatet skal endvidere indeholde nærmere oplysning om, på hvilket grundlag afgørelsen er truffet. Videre skal notatet indeholde oplysninger om eventuelle begrænsninger i retten til på ethvert tidspunkt af sagens behandling at lade sig bistå af andre og i retten til aktindsigt, jf. § 7, stk. 4, nr. 1 og 2. Endelig skal notatet indeholde en begrundelse, der opfylder kravene i forvaltningslovens § 24. Notatet skal søges affattet sådan, at det kan godkendes af den pågældende. Det skal fremgå af notatet, om den indsatte har godkendt det. Hvis den indsatte ikke har ønsket at være til stede under forhøret, skal dette endvidere fremgå af notatet.”

Selv om disciplinærstrafbekendtgørelsens § 6 udtrykkeligt kun nævner sager om advarsel eller bøde, kan sager om konfiskation og modregning af erstatningsbeløb normalt også behandles efter fremgangsmåden i denne bestemmelse hvis der er tale om genstande eller penge hvis værdi ikke overstiger det almindelige vederlag der udbetales for en uges beskæftigelse, jf. disciplinærstrafvejledningens pkt. 12. Denne fremgangsmåde blev anvendt i 2 af forlæggssagerne hvor der skete konfiskation.

5.5. Begrundelse og notatpligt

Som det fremgår, skal det notat der skal udfærdiges, bl.a. indeholde oplysning om hvilke bestemmelser der anses for overtrådt. Der skal, som det fremgår af disciplinærstrafvejledningens pkt. 9, pind 4, angives en præcis henvisning til paragraf mv.

I 2 af forhørssagerne der handlede om besiddelse af henholdsvis piller og hash, blev den indsatte sigtet (og straffet disciplinært) for ”overtrædelse af straffuldbyrdelseslovens § 67, nr. 6, overtrædelse af straffelovgivningen”.

Straffuldbyrdelseslovens § 67, nr. 6, indeholder ikke et gerningsindhold der kan overtrædes, men kun hjemlen for at ikende disciplinærstraf for overtrædelse af straffelovgivningen (når overtrædelsen også indebærer en selvstændig krænkelse af orden eller sikkerhed i institutionen).

Arresthuset burde derfor også have henvist til den regel i straffelovgivningen der blev anset for overtrådt.

I den sag der handlede om besiddelse af en mobiltelefon, er der henvist til straffuldbyrdelseslovens § 67, nr. 7 (om overtrædelse af regler fastsat af justitsministeren), jf. genstandsbekendtgørelsens § 35, stk. 2, jf. § 2, stk. 1, nr. 11. Efter den nævnte bestemmelse i genstandsbekendtgørelsens § 2, stk. 1, nr. 11, må de indsatte ikke medtage, besidde eller råde over bl.a. en mobiltelefon.

Det har siden den 1. juli 2007 været strafbart for de indsatte i arresthusene og de lukkede fængsler (uretmæssigt) at besidde en mobiltelefon, jf. (den nye bestemmelse i) straffelovens § 124, stk. 4, der blev indsat i straffeloven ved lov nr. 527 af 6. juni 2007.

I direktoratets notat om direktoratets interne inspektion af Arresthuset i Assens den 7. november 2002 omtalte direktoratet bl.a. grænsedragningen mellem straffuldbyrdelseslovens § 67, nr. 6 (som dengang var nr. 4) og nr. 7 (som dengang var nr. 5), jf. reglerne i genstandsbekendtgørelsen, for så vidt angår sager om overtrædelse af lov om euforiserende stoffer. Direktoratet skrev følgende:

”Grænsedragningen mellem § 67, nr. 4 og § 67, nr. 5, jf. reglerne i genstandsbekendtgørelsen, ved lov om euforiserende stoffer, volder erfaringsmæssigt vanskeligheder. Det kan som huskeregel anbefales at anvende § 67, nr. 4, jf. lov om euforiserende stoffer i de tilfælde hvor der foretages politianmeldelse, og dermed reservere anvendelsen af § 67, nr. 5, jf. genstandsbekendtgørelsen til de tilfælde, hvor sagen alene forfølges disciplinært.”

Da besiddelse af en mobiltelefon som nævnt er strafbart, og der også i det konkrete tilfælde skete politianmeldelse, kunne der også have været henvist til § 67, nr. 6, jf. straffelovens § 124, stk. 4, i det konkrete tilfælde. På baggrund af det som direktoratet anførte i sagen om direktoratets interne inspektion af Arresthuset i Assens, bør der henvises til § 67, nr. 6, jf. den relevante bestemmelse i straffelovgivningen, når der straffes disciplinært for strafbare forhold der også politianmeldes.

For så vidt angår retsgrundlaget for afgørelsen er der i 3 tilfælde henvist til straffuldbyrdelseslovens § 73 ved konfiskation hos varetægtsarrestanter. I 2 af disse tilfælde er det samtidig udtrykkeligt angivet at der var tale om udenretlig konfiskation med samtykkeerklæring.

Straffuldbyrdelseslovens § 73 gælder kun for afsonere, og der skal derfor ikke henvises hertil ved konfiskation hos varetægtsarrestanter. Jeg har i øvrigt noteret mig at arresthuset er opmærksom på at arresthuset skal (forsøge at) indhente samtykke (hvis der er tale om en genstand der er omfattet af bekendtgørelsen om udenretlig vedtagelse af konfiskation), og jeg anser det ene tilfælde hvor der ikke er oplyst noget om samtykkeerklæring, som et enkeltstående tilfælde.

Det skal fremgå af notatet i sagen hvad der anses for bevist og ikke bevist, og hvad der i den forbindelse er lagt vægt på, jf. disciplinærstrafvejledningens pkt. 9, pind 2 og 3. Hvis den indsatte erkender forholdet, vil det normalt være tilstrækkeligt at henvise hertil.

I 1 af forhørssagerne er feltet til angivelse af bevisbedømmelsen ikke udfyldt. Det drejer sig om et forhør den 14. januar 2009 hvor den indsatte ikke aflagde urinprøve inden for fristen på 3 timer. Den indsatte bestred ikke at han ikke havde afgivet en urinprøve inden for fristen, men forklarede at han ikke var klar over at han skulle aflægge urinprøve inden for den frist.

Selv om der ikke var tvivl om de faktiske forhold, burde arresthuset have udfyldt feltet om bevisbedømmelse.

Arresthuset burde desuden have forholdt sig til det som den indsatte havde anført – som må opfattes som et anbringende om at han ikke burde straffes disciplinært for overtrædelsen fordi han ikke var klar over at han havde overtrådt en regel om at afgive urinprøve inden for 3 timer. For god ordens skyld bemærker jeg i den forbindelse at de almindelige strafferetlige regler om tilregnelser (forsæt og uagtsomhed) også gælder i disciplinærsager, jf. Straffuldbyrdelsesloven med kommentarer, 2003, af Annette Esdorf mfl.

I 1 af bødeforlægssagerne fik den indsatte et bødeforlæg på 50 kr. fordi der var påvist hash i en stikprøvevis urinprøve der blev taget dagen efter at den indsatte havde været i arresthuset i 8 uger. Det drejer sig om et forlæg den 10. februar 2009. Den indsatte kunne ikke forstå at der blev påvist hash og benægtede at have røget hash i arresthuset. Han kunne eller ville ikke fortælle hvornår han sidst havde røget hash uden for arresthuset. Ifølge sagsfremstillingen (som jeg går ud fra er kopieret over i bødeforlægget) var den indsatte indforstået med at få et bødeforlæg på 50 kr., og bødeforlægget er også underskrevet af den indsatte.

Efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 6 kan disciplinærsager kun behandles efter denne bestemmelse hvis overtrædelsen umiddelbart har kunnet konstateres, eller hvis sagens omstændigheder i øvrigt må anses for klarlagt.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om arresthuset lagde til grund at den indsatte havde røget hash under sit ophold i arresthuset, og dermed tilsidesatte den indsattes benægtelse heraf.

Jeg beder desuden arresthuset om at oplyse om betingelserne for at behandle sagen efter § 6 var opfyldte. Jeg er, som det fremgår, opmærksom på at den indsatte var indforstået med at få et bødeforlæg, og at en sag der er omfattet af disciplinærstrafbekendtgørelsens § 7, kan gennemføres uden at den indsatte er til stede, hvis den indsatte ikke ønsker at være til stede, jf. bekendtgørelsens § 7, stk. 5.

Det elektroniske forhørsnotat indeholder et felt til angivelse af "Begrundelse". I sagen om ombudsmandens inspektion af institutionen for frihedsberøvede asylansøgere i Sandholm (nu Ellebæk) oplyste direktoratet at dette felt skal anvendes til at begrunde strafudmålingen i den konkrete sag. Direktoratet oplyste endvidere at dette sker ved henvisning til normalreaktionerne på området. Hvis sanktionen afviger fra normalreaktionerne, anføres også de relevante formildende eller skærpende omstændigheder (jf. også resultatkontrakten mellem direktoratet og arresthuset). I sagen noterede ombudsmanden sig det oplyste.

Feltet "Begrundelse" er udfyldt i 4 af de 6 forhørsnotater, og i 2 af de 4 sager er der henvist til normalreaktionerne. I de 2 andre tilfælde er der henvist til henholdsvis at forseelsen var et strafbart forhold, og til den indsatte uforbeholdne tilståelse (dvs. bevisbedømmelsen).

Jeg går ud fra at arresthuset fremover er opmærksom på i alle tilfælde at udfylde feltet "Begrundelse" i overensstemmelse med direktoratets tilkendegivelse, dvs. med henvisning til normalreaktionen og eventuelle fravigelser herfra.

Notatet i disciplinærsagen skal også indeholde eventuelle yderligere oplysninger "af væsentligt betydning for sagens behandling", jf. disciplinærstrafvejledningens pkt. 9, sidste pind, der nævner nogle eksempler på hvad det kan være. Et af eksemplerne er forhørscelleanbringelse der skal fradrages i udståelsen af strafcelle, jf. straffuldbyrdeslovens § 71. En tilsvarende regel gælder ikke for midlertidig udelukkelse fra fælles-

skab, men jeg har tidligere set eksempler på at en sådan udelukkelse har været fradraget i en senere ikendt strafcelle.

I 1 tilfælde blev den indsatte som tidligere nævnt midlertidigt udelukket fra fællesskab ved konstateringen af det disciplinære forhold. Forhør blev afholdt 3 dage efter. Der er ikke nævnt noget om (fradrag for) den midlertidige udelukkelse fra fællesskab i forhørsnotatet, men der blev heller ikke truffet afgørelse om (endelig) udelukkelse fra fællesskab eller overførsel ved forhøret. Den indsatte blev ikendt 6 dages (ubetinget) strafcelle. Det fremgår ikke af notatet om den midlertidige udelukkelse hvornår denne udelukkelse ophørte, men jeg går ud fra at det skete (senest) ved forhøret.

Jeg går ud fra at den midlertidige udelukkelse fra fællesskab ikke har haft (væsentlig) betydning for sagens afgørelse (udmålingen af strafcellen), og jeg har derfor ingen bemærkninger til at der ikke er oplyst om det i notatet.

Jeg henleder arrestinspektørens og direktoratets opmærksomhed på at der muligvis er tale om forskellig praksis i arresthusene med hensyn til (også) at fradrage en midlertidig udelukkelse fra fællesskab i en senere ikendt strafcelle.

I disciplinærstrafvejledningens pkt. 10 er der fastsat yderligere krav til indholdet af den protokol der skal udfærdiges efter bekendtgørelsens § 8, stk. 1. Selv om pkt. 10 findes i et afsnit med overskriften "Forhørsprotokol", gælder de krav der fremgår af dette afsnit, også for sager der behandles efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 6. Jeg henviser til opfølgingsrapport nr. 1 i sagen om min inspektion i oktober 2001 af Arresthuset i Slagelse. Dog er der ikke længere (hverken for forhørssager eller forlægs-sager) krav om en papirbaseret protokol, jf. pkt. 5.9.

Det fremgår bl.a. af pkt. 10 at datoen for indberetningen "tydeligt" skal fremgå af protokollen.

I 3 sager der ikke er behandlet samme dag som forholdet fandt sted, er der (ved overførsel af notatet fra indberetningen) anført "d.d."

Da det fremgår af vejledningens pkt. 10 at datoen for indberetningen "tydeligt" skal fremgå af protokollen, går jeg ud fra at arresthuset fremover er opmærksom på at angive det.

Det skal også fremgå af protokollen om den indsatte har godkendt gengivelsen af sin forklaring. Hvis den indsatte ikke kan eller vil godkende gengivelsen af sin forklaring og angiver en grund til det, skal denne også fremgå af protokollen.

I 4 tilfælde har den indsatte ikke godkendt gengivelsen af sin forklaring. Det fremgår ikke hvorfor den indsatte ikke har godkendt gengivelsen af sin forklaring, men i 2 af tilfældene fremgår det at den indsatte erkendte forholdet fuldt ud.

Jeg går ud fra at alle 4 indsatte blev spurgt om de kunne godkende gengivelsen af deres forklaringer, og at ingen af de 4 indsatte angav nogen grund til at de ikke kunne godkende gengivelsen af deres forklaringer.

5.6. Forhørsvidner

Alle afhøringer skal overværes af en af institutionens ansatte, jf. disciplinærstrafbekendtgørelsens § 7, stk. 3.

Den der har indberettet det disciplinære forhold, og andre der har været involveret i forholdet, må ifølge vejledningens pkt. 8 ikke overvære forhøret. Er der ikke andre personalemedlemmer til stede, bør forhøret udsættes, medmindre den indsatte ønsker forhøret gennemført, eller særlige omstændigheder taler imod at udsætte forhøret.

I et enkelt af de 4 forhørstilfælde hvor der foreligger en underliggende rapport, fremgår det at den funktionær der indberettede forholdet, også fungerede som vidne under forhøret. Der er ikke notat om baggrunden for det.

Jeg går ud fra at arresthuset er opmærksom på at den der har indberettet det disciplinære forhold, og andre der har været involveret i forholdet, normalt ikke må overvære forhøret, jf. vejledningens pkt. 8.

5.7. Politianmeldelse

Den 1. juli 2004 trådte lov nr. 445 af 9. juni 2004 om ændring af lov om euforiserende stoffer og straffuldbyrdsloven i kraft. Ved denne ændringslov skete der bl.a. en skærpelse af sanktionerne for besiddelse af ulovlige euforiserende stoffer mv. Direktoratet for Kriminalforsorgen udsendte den 28. juli 2004 en skrivelse (nr. 69) til kriminalforsorgens institutioner om denne lovændring. Det er heri anført at det i bemærkningerne til lovforslaget (Folketingstidende 2003/2004, lovforslag L 175) er forudsat at der fremover skal ske anmeldelse til politiet af ethvert fund af euforiserende stoffer, her-

under hash. Som tidligere skal der også tages stilling til en eventuel disciplinær reaktion.

Det fremgår af normalreaktionsskemaet at der ved ethvert fund af euforiserende stoffer, herunder hash, skal ske politianmeldelse. Det fremgår også at stofferne skal indtages og overdrages til politiet med henblik på konfiskation hos politiet.

I sagen om min inspektion af Arresthuset i Assens i 2008 oplyste arrestinspektøren at arresthuset destruerer hashblandinger, mens hashklumper i alle tilfælde overdrages til politiet. Under henvisning til ovennævnte skrivelse af 28. april 2004 gjorde direktoratet arrestinspektøren opmærksom på at ethvert fund af euforiserende stoffer, herunder hashblandinger, bør overdrages til politiet sammen med politianmeldelsen.

Når der indgives politianmeldelse, skal politiet orienteres om udfaldet af disciplinærsagen, jf. vejledningens pkt. 11, 3. afsnit. Den indsatte skal desuden orienteres om politianmeldelsen, og der skal gøres notat om det, enten i den indsattes personjournal eller i den særlige protokol, jf. pkt. 11, 5. afsnit, i disciplinærstrafvejledningen.

Der er i 2 af de 3 konkrete sager hvor der blev straffet disciplinært for besiddelse af euforiserende stoffer (henholdsvis piller og hash), oplysning i forhørsnotatet om at der er indgivet politianmeldelse, og anmeldelsen er vedlagt i begge tilfælde. I yderligere 1 tilfælde hvor der blev givet et bødeforlæg, blev en (lægeordineret) pille ifølge forlægget desuden afleveret til politiet.

I yderligere 1 tilfælde hvor der blev fundet "hashsmulder", ses der ikke at være indgivet politianmeldelse.

Af politianmeldelserne fremgår det at politiet blev orienteret om udfaldet af disciplinærsagen ved en kopi af forhørsnotatet.

Af den ene af forhørssagerne fremgår det desuden både af den underliggende rapport og gengivelsen heraf i forhørsnotatet at den indsatte blev orienteret om at der ville blive indgivet politianmeldelse i anledning af fundet. Ved udleveringen af bødeforlægget er den indsatte desuden i den sag orienteret om overdragelsen af pillen til politiet i dette tilfælde.

Jeg går ud fra at den indsatte også er orienteret om politianmeldelsen i den anden forhørssag, og at der således er tale om et enkeltstående tilfælde af manglende notat om orientering af de indsatte om politianmeldelsen.

5.8.   Kompetence

Institutionens leder eller den der bemyndiges hertil, har kompetencen til at ikende en indsat disciplinærstraf, jf. straffuldbyrdelseslovens § 67.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har i en vejledning (nr. 11991 af 29. juni 2001) fastsat nærmere om regler om adgangen til intern delegation i kriminalforsorgens institutioner. Af vejledningens punkt 10 fremgår det bl.a. at de lokale kompetenceforhold og arbejdsgange bør være fastsat udtrykkeligt i lokale regler i de tilfælde hvor kompetencen er henlagt til institutionens leder eller den der bemyndiges dertil.

Det fremgår også af vejledningen at de lokale regler bør indeholde nogle arbejdsgange som gør det muligt for institutionens leder effektivt at udøve sine styrings- og instruktionsbeføjelser. I pkt. 7 er det endvidere anført at institutionens ledelse ved delegation af kompetencen bør inddrages under behandlingen af en sag hvis den konkrete sag giver anledning til særlig tvivl. Det kan f.eks. være i tilfælde af tvivl om hvad der kan anses for bevist, eller om hvilke bestemmelser der kan anses for overtrådt, jf. også disciplinærstrafvejledningens pkt. 2.

Blandt det materiale som jeg har modtaget, er der ikke interne kompetenceregler, men i sagen om min inspektion i 2008 af Arresthuset i Assens har jeg med direktoratets udtalelse af 30. marts 2010 modtaget "Delegationsregler for arresthusene i Syd- og Sønderjylland og Fyn" som arrestinspektøren har fastsat. Reglerne har været gældende siden 1. april 2008.

Det fremgår af reglerne at kompetencen til at træffe afgørelse i disciplinærstrafsager er delegeret til arrestforvarerne der ikke uden arrestinspektørens samtykke kan delegerede denne kompetence videre. I tilfælde af arrestforvarerens fravær har overvagt-mesteren kompetencen.

Arrestforvareren har truffet afgørelsen i alle forhørssagerne, og arrestforvareren har også udfærdiget 2 af bødeforlæggene. De 2 andre bødeforlæg er udfærdiget af en fængselsfunktionær. Det drejer sig om allokeringensnumrene 0010 og 0027.

Jeg beder om at få oplyst om den pågældende funktionærer havde kompetence til at behandle disse sager.

Det fremgår udtrykkeligt af delegationsreglerne at sager der giver anledning til særlig tvivl, f.eks. med hensyn til regelanvendelse, bevisvurdering eller afgørelsens hensigtsmæssighed, skal forelægges arrestinspektøren inden der træffes afgørelse.

Det er i delegationsreglerne også nævnt at arrestinspektørens tilsyn er skærpet som følge af at der i vidt omfang er sket delegation af afgørelseskompetencen.

I sagen om inspektionen i 2008 af Arresthuset i Assens har arrestinspektøren oplyst at arrestinspektøren ifølge resultatkontrakten for 2010 mellem områdets arresthuse og direktoratet er forpligtet til at foretage stikprøvevis kontrol af brugen af forhørsprotokolten og normalreaktionsskemaet i områdets arresthuse.

I sagen om inspektionen dagen før af Arresthuset i Svendborg har arrestinspektøren oplyst at det er hensigten at der 2 gange om året foretages gennemgang af disciplinærsager mv. i arresthusene i Syd- og Sønderjylland samt på Fyn. Ved første gennemgang af sagerne vil der blive set på de sager der er oprettet i løbet af kalenderåret, dog som udgangspunkt højst 10 sager i hver kategori. Der vil i forbindelse med gennemgangen blive lavet et notat med de bemærkninger hver enkelt sag har givet anledning til. Herefter vil der blive afholdt et møde med sagsbehandlerne (arrestforvarere og overvagtimestre) hvor bemærkningerne vil blive gennemgået og drøftet. Arresthuset vil modtage en kopi af notaterne.

Under inspektionerne i oktober 2009 blev det oplyst at arrestinspektøren var i færd med en undersøgelse af området for anvendelse af disciplinærstraf.

Jeg beder om oplysninger om resultatet af denne undersøgelse for så vidt angår Arresthuset i Haderslev.

5.9. Protokollen

Som det fremgår af bekendtgørelsens § 8, stk. 1, skal der gøres notat om disciplinærsagens behandling i en "særlig protokol". Nærmere regler herom findes i vejledningens pkt. 10.

Direktoratet har i sin udtalelse af 30. marts 2010 i sagen om min inspektion i oktober 2008 af Arresthuset i Assens oplyst at direktoratet i skrivelse af 6. november 2007

meddelte institutionerne at direktoratet nu anser den sikkerhed der er forbundet med den "elektroniske protokol" for at være tilfredsstillende og formentlig endda at overstige sikkerheden ved en papirprotokol. Direktoratet har derfor besluttet at kravet om en protokol i bekendtgørelsens § 8 anses for opfyldt ved den elektroniske registrering af bødeforlæg og forhør, og at kravet om at føre protokol i papirform som følge heraf er bortfaldet.

De bødeforlæg og forhørsnotater som jeg har modtaget, er udskrifter fra klientsystemets moduler som arresthuset har printet ud i forbindelse med sagens behandling. Alle notaterne er forsynet med underskrift, og der er som tidligere nævnt tale om originale udskrifter.

3 af notaterne indeholder ikke oplysning om hvornår de er udskrevet. Notaterne er i de øvrige tilfælde (på nær et), skrevet ud i tidsmæssig forbindelse med udstedelsen af bødeforlægget eller afholdelsen af forhøret. Det fremgår også at nogle af udskrifterne har været indsat i ringbind, og arresthuset opbevarer således fortsat underskrevne udskrifter af notaterne (i en protokol/ringbind).

Forhørssagen fra den 9. januar 2009 omfatter side 1 og 2 af i alt 26 sider. Den næstældste sag (fra den 14. januar 2009) og den tredjeældste sag (fra den 16. januar 2009) omfatter siderne 3 - 6 af de 26 sider. De øvrige (alle sammen nyere) forhør og alle bødeforlægssagerne omfatter alle side 1 og 2 af i alt 2 sider. Den ældste bødeforlægssag er fra den 10. februar 2009.

Medmindre det fremgår af svaret på min anmodning under pkt. 5 om at få oplyst hvornår de disciplinærsager som jeg ikke har modtaget, er behandlet, og hvilke allokeringsnumre de har, beder jeg om at få oplyst hvilke sager siderne 7-26 i protokollen omfatter.

Opfølgning

Jeg beder om at arresthuset og arrestinspektøren sender de oplysninger mv. som jeg har bedt om, tilbage gennem Direktoratet for Kriminalforsorgen som jeg også beder om en udtalelse.

Underretning

Denne rapport sendes til Arresthuset i Haderslev, Arrestinspektøren for Syd- og Sønderjylland og Fyn, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Folketingets Retsudvalg og de indsatte i arresthuset.

Lenart Frandsen
Inspektionschef